

Foto Joco Žnidaršič

Ilegalni letak za osvoboditev nekdanjih borcev v grškem NOB

**LIBERTÉ
AUX COMBATTANTS
DE LA RÉSISTANCE
NATIONALE !**

Amnistie Générale
EN GRÈCE !

antikomunistični bog mars

Zadnji državni udar se ni zgodil kje v vulkanski Indoneziji, vroči Gani ali temperamentni Južni Ameriki. Zgodil se je v Evropi, za katero smo upali, da po fašističnih diktatur pred, med in takoj po drugi svetovni vojni vojska ne bo več odločala o političnih bojih. Zgodil se je v Grčiji, deželi, od katere sta se evropski in s tem ameriški svet učila demokracije. Niti niso prevrata izvedli nobeni eksotični »poklicni« pučisti, ampak generali, ki so živeli v najbolj pravoverni miselnosti vojaškega sporazuma NATO in jih je CIA vse po vojni imela dobro zapisane. In kar je najhuje, ti generali niso posredovali zato, da bi iz nekajletnega političnega vrenja spet vstala demokracija in mir v deželi, temveč so začeli teptati osnovna načela ustavnosti in vzpostavili monarhofašističen režim.

Ni namen tega komentarja iskati odgovornost za udar med državo, kraljem Georgiom Papandreom in njegovim sinom ter političnimi strankami. Lahko pa na grškem primeru ponovno vidimo, da je državni udar velika skušnjava slabotnih režimov. Kadar se tradicionalne demokratske institucije majoje, pridejo privilegiji v nevarnost pred ljudsko vstajo. V Grčiji je šlo za privilegij vojaške kaste, nastale v letih po vojni. Nobena vojska v sestavi NATO namreč ni prejela toliko finančne in kadrovske pomoči kot grška. Ta je opremljena skoraj izključno z ameriškim strelnim orožjem, letali, ladjami, raketami, tanki ipd.

Razen tega je vojaška kasta povezana z aristokracijo, tako da ta dva družbena sloja skupno z velikimi bančniki in ladijskimi lastniki (na primer Onassis, Niarchos, Livanis) ter drugimi velepodjetniki tvori oligarhijo, ki kontrolira večino grškega zelo skoncentriranega gospodarstva. Že samo iz tega sledi antidemokratska usmeritev grške »višje družbe«.

Množične aretacije, deportacije, cenzura, onemogočanje verskih obredov, prepoved vsakršnega političnega izražanja, groteskne prepovedi v oblačenju, grožnje s smrtnimi kaznimi in represalije proti nekdanjim grškim protinacističnim borcem nikomur ne puščajo dvomov o diktatorski in fašistični naravi novega režima. To priznava tudi Zahod. Salazarju in Francu se je tako pridružila še Grčija.

Grško ljudstvo, vajeno vojnih tegob in bornega življenja na kamniti zemlji, prenaša sedanji teror brez odpora in z naveličanostjo.

Vendar pa grška ustava že pred udarom ni državljanom zagotavljala skoraj nobenih demokratičnih svobod. V veljavi je namreč še nič koliko izrednih zakonov iz časov okupacije in Metaxasove diktature. Ti se nanašajo na vohunstvo, deportacije, zatiranje komunizma, prepovedi sindikalnih aktivnosti in stavk, zaplembo premoženja nekdanjih protinacističnih borcev (ki so definirali v dekretu N/1948 kot »protinarodni«) in so naprejeni proti svobodi intelektualnega delovanja, javnemu mnenju, svobodi izražanja in združevanja.

Ena od posledic tega stanja predstavlja pravo narodno dramo: v tujini živi namreč okoli 60 000 političnih beguncev iz časa poveljne diktature, večinoma nekdanjih aktivistov v medvojnem odporu, katerim so že prejšnji režimi odvzeli grško državljanstvo in jim prepovedali vrnitev v domovino.

In študentje v Solunu in Atenah, ki so že od vsega začetka protestirali proti desničarstvu v državnem vodstvu? Naši grški kolegi so že dolgo solidarni s stranko Zveze centra, ki bi na sedanjih volitvah po mnenju svetovnih političnih opazovalcev prav gotovo zmagala, če ne bi generali iz strahu pred tem volitve z udarom sploh ne onemogočili. Andreas Papandreu, ki je politično bolj levičarski od svojega očeta Georgija Papandrea, je postal pravi heroj grške mladine. Kadarkoli je javno govoril, je med njo vedno vzbujal ogromno navdušenje, medtem ko je za študente pomenil središče njihovega političnega angažiranja.

Študenti seveda podpirajo tudi nekdanjega ministrskega predsednika Georgija Papandrea, voditelja Zveze centra, moža, ki je dolgo časa predaval na ameriških univerzah in ima mimo grškega tudi ameriško državljanstvo. Pred pučem je policija večkrat pozaprla precej študentov, ki so manifestirali z njegovo podporo. Razumljivo pa je, da so naši grški kolegi v resno težkem položaju, zlasti sedaj, vsaj v času podobnih udarov (spomnimo se Indonezije) nov režim v prvi vrsti začne množično zatirati komuniste ter njihove simpatizerje in pa napredno mladino, največ seveda študente.

Udar v Grčiji je povzročil posledice na različnih področjih: vojaškem, gospodarskem, notranjem in zunanje-političnem. Seveda se sprememba režima čuti tudi v sosesčini. Razen vpliva na odnose z drugimi balkanskimi državami, je udar povzročil ponovno napetost med Atenami in Ankaro, to pa seveda grozi z vnovično državljansko vojno na Cipru.

Razen tega je Grčija pridružena (sicer ne kot enakopraven član) evropski gospodarski skupnosti. Primer britanske in španske prošnje za vstop v EGS je pokazal, da v tej organizaciji obstaja močna struja, ki za sprejem zahteva izpolnjevanje določenih gospodarskih in političnih pogojev. Eden teh je demokratska oblika režima. Kaj torej storiti z Grčijo, ki tega pogoja več ne izpolnjuje? Problem je vse prej kot enstaven.

Grčija skupno s Turčijo pomeni težišče sil NATO v vzhodnem Sredozemlju. »Če bo kdaj obstajala federalna Evropa,« je zapisal ob tem aspektu ugledni londonski The Times, »bo v tej federaciji logično tudi Grčija. To že povečuje skrb ob dejstvu, da je bila Grčija prva država članica NATO, ki je poslala svoj parlament na počitnice.«

Zaenkrat svet še čaka na razplet dogodkov v Grčiji. Toda članicam NATO in drugim za Grčijo zainteresiranim državam je jasno, da sedanja monarhofašistična diktatura ne sme trajati dalj časa. Navsezadnje naroda vendar ni mogoče kar tako ignorirati! Kako pa naj bi vplivali na pučistični režim in na miren način spet vzpostavili ustavni red, je druga vprašanje. Z intervencijo od znotraj ali z različnimi vrstami pritiska od zunaj? To ni samo vprašanje možnosti, ampak tudi vprašanje, kaj ne bi obenem sprožilo državljanske vojne. Angleški časnik Financial Times namreč sodi, da je treba s to krvavo možnostjo še zmeraj računati. Pri tem ne smemo pozabiti, da bi bila to predvsem vojna med desničarji in komunisti in to pred samimi vrati naše dežele, v eni od držav vojaške zveze NATO.

MEDNARODNO LETO TURIZMA

Mali in preprosti narod, tako kot vedno, preko svojega časopisja časti in povečuje nekaj, kar je videti veliko in svetovljansko; po mnogih svetovnih in evropskih prvenstvih, ki napihujejo prsne koše narodnjaškim dušam, imamo zdaj v ta namen tako imenovano Mednarodno leto turizma, z vsem bliščen, ki ga obeta beseda »mednarodno«. Mednarodno pomeni nekaj velikega in lepega in če je v to vključena naša dežela, kako smo lahko ponosni! Da, približujemo se Svetu, nekaj postajamo, kmalu bomo Veliki, kajti smo Mednarodni. Spet bomo srečni, ko bodo imeli pri sebi tujce, ki jih bo haje zaradi mednarodnega leta turizma prišlo več, veliko več kot doslej. Za to priložnost bomo spet odstranili vse, kar kazi našo zunanost, zanje bomo lepo še polepsali, česar še ni, bomo zanje naredili, da se bodo dobro počutili in bodo še prišli, in jih bo še več prišlo. Prinesli nam bodo ljube kapitalistične devize, brez katerih si ne moremo več predstavljati socializma. Lahko smo ponosni, da smo tudi mi, Jugoslovani, udeleženi v tako veličastni stvari, kot je Mednarodno leto turizma. Zato naj se tudi naš človek vključi v to

gibanje, smo sklenili, in mu dali neomejeno vizo, in bojda še ta kmalu ne bo več potrebna. Celo dovoljena Vojaškega urada moški del naših turistov ne bo več potreboval, kar je tak skok naprej, da nam jemlje sapo. In kar je res lepo, dosedanjim dvajsetim dolarjem smo jih dodali še dvanajst, ki jih sme naš človek kupiti v banki in odnesti čez mejo, kamor hoče!

Zdaj pa poglejmo tisto zadevo, ki balon našega navdušenja predre kot s šivanko, da nam sapa iz njega uide in ostane uboga prazna cunjca;

Viza velja za leto dni za poljubno število potovanj; toda denar, ki ga naš turist lahko dvigne v banki na potni list, lahko dvigne samo enkrat na leto. To bi bilo še razumljivo. Toda dvigniti mora celotno vsoto, kajti če dvigne samo polovico, mu druga polovica zapade. V štirinajstih dneh potem, ko je ta denar dvignil, mora oditi čez mejo in ga tam vsega zapraviti; če ga prinese nazaj, ga ne sme prihraniti doma, kajti s tem naredi devizni prekršek. Nesti ga mora v roku osmih dni v banko, kjer mu ga zamenjajo nazaj v dinarje. S tem

zgubi vsako nadaljnjo legalno možnost, aa pride v istem letu še enkrat do denarja za potovanje. Če porabi na enem potovanju samo pol od banke kupljene vsote, drugo polovico pa nese čez mejo na naslednjem potovanju, je to že tihotapljenje, čeprav gre za denar, ki ga je legalno kupil v banki. Torej je storjeno skoraj vse, kar se lahko stori, da se državljanu odvzame še tisto, kar mu je bilo po zakonu in pravici prodano v banki. Poleg tega pa mu je odvzeta tudi možnost, ki jo je imel naš turist v lanskem letu; da lahko z dovoljenjem banke nese čez mejo do sto dolarjev, ki jih je dobil od prijateljev ali sorodnikov.

Tako smo torej spoznali, da ostane domačemu človeku spet tisto, kot zmerom; miloščina. V imenu Mednarodnega turističnega leta smo mu dali neomejeno število potovanj, hkrati pa mu vzeli materialno možnost, da bi šel lahko v tujino večkrat. To je logika, ki velja za našega povprečnega človeka. Tujim turistom bomo na široko odprli vrata v naše hrame; domačemu pa jih bomo samo narisali.

Tako smo dali v Mednarodnem letu turizma svojim državljanom edino možnost, da »švercajo«.

Mate

SOMEBODY LOVES ME, I WONDER WHO ...

Socialni delavci zmajujejo z glavami.

Poboljševalnice so polne.

In bari tudi.

To vsi vemo.

In nočemo vedeti.

Preslišimo.

Jutri se bomo zgražali.

Nekateri se že danes. Praviyo, da bi

morali cipe zapreti, jih

onemogočiti.

Kako?

Nekaj sva jih srečala. Mnoge od njih niso prebolele niti rosne mladosti. Pa se vendar prodajajo.

Zakaj?

Kdo bi vedel?

Koliko jih je?

Zaman vprašujete.

Nihče jih ne pozna.

Se boljše, nihče jih noče poznati.

Ce pa jih, se jih sramuje.

Sobota zvečer.

Kot toliko drugih.

Ljudje hodijo po ulici, gledajo neonske reklame in si prizadevajo, da bi bili srečni. Običajno jim to ne uspe, preveč so malenkostni, da bi mogli pozabiti na vse tisto, kar jih med tednom tišči k tlom.

Malodane, pa bi menil, da se moreš samo še v lokalih skriti pred radovednimi pogledi, ki nenehno vprašujejo, obtožujejo, in so skrajša zoprni. Kadar sediš ob napol praznem kozarcu in gledaš skozi zamagljeno vzdušje nočnega lokala, se ti zdi da si sam. In si zares. Če misliš, da bo tvoje samote ozdravilo voljno žensko telo, se mu lahko prepustiš. V trenutkih užitka boš pozabil na včeraj in ne boš mislil na jutri.

Hm, to pa res ni težavno.

Samo denar moraš imeti.

In iti nekam, kjer so dekleta, ki ne zna-

jo reči »ne«.

Kateri koli od njih lahko rečeš, da si

jo želiš.

Samo denar moraš imeti. Včasih se zgodi, da te preprosto vpraša, kako debelo denarnico imaš.

Ce se ti ljubi, lahko greš plesat. Običajno ti pove ceno takrat, ko se vsa topla in nežna stiska ob tebe, da se ti za trenutek celo zazdi, da te ima zares rada.

Ampak to je varljiv občutek. Saj vendar veš, da je še otrok.

Ampak kakšen.

Tak, ki ve več kot katera pri štirides-

tih. Kaj vse zna!

Je naivna.

Nedolžna.

Zaupljiva.

Topla.

Predana.

In zahteva denar.

Mnogo denarja.

Skoda. Ampak vi ta dekleta poznate.

Vsak dan jih srečujete.

Na ulici.

V šoli.

V pisarnah.

Doma.

In ničesar ne veste.

Kako ste naivni!

Tudi jaz sem bil.

Kako sem se motil. In kako se motite

vi. Vsaj večina od vas.

Danes je sobota.

Dan, kot toliko drugih.

In vendar drugačen.

To je dan, ko hočemo biti sproščeni,

veseli.

Nekateri obsedijo v gostilni in ob dvanajstih v zasmeh vsem, ki so še na ulicah, odkolovratijo domov. Prav tedaj pa katera od »naivnih, razumevajočih« deklet zlije kozarec pijače pod mizo.

Kakšen greh!

Ludvik Skoberne

PITHECANTROPUS LABACENSIS

Na notranji strani arkadnega slopa pod Kazino lahko preberemo zanimiv napis, ki nam sam po sebi — ne glede na vsebino — vsili primerjavo z zunanjimi manifestacijami duhovnega življenja jamskega človeka. Tudi ta je namreč svoje vtise o svetu nakracal kar na steno skalne dupline. Napis sam slove tako: Dokler bo delal Slak Slovincem sramoto s svojo glasbo, jim jo bom jaz s svojimi lasmi.

Dolgočlasi me doslej niso vznemirjali, čeprav sem Slovenec (iz narodnega blaga; vsako tele ima svoje veselje). Prepričan sem bil, da goje frizure pač za zbujanje pozornosti, ki je sicer ne bi bili deležni, ali pa zato, da bi zatrli frizersko obrt —

ali konec koncev v svojo masno sramoto. Da sramotijo z njimi soobčane mi nikdar ne bi prišlo na misel (kljub posegom frizerske policije).

Naš pismenec je našel povod za svoj neolitški revolt pri Lojzetu Slaku in tako prenesel idejni boj s platnic »Tovariša« na ulice, na barikade. To je storil še preden je revija odpovedala bajno polje in nedvomno pomeni, da se mu je zdela procedura tam premalo radikalna. Zahteva likvidacijo Slaka, da se tako rešimo naenkrat dveh nacionalnih sramot, ki nam lahko pokvarita turistično leto!

Čeprav nisem slakofil, ne razumem, zakaj je kostrunom v takšni množici »narodno - zabavnih« ansamblov ravno trio Slak trn v peti (poučna, čeprav ne najbolj primerna primerjava: če Hitlerju smotka ni vlekla, so bili krivi Zidje!). Poznam veliko slabših. Za Slaka bi se celo upal trditi, da dela Slovincem najmanj sramote. Njegova »narodna« V dolini tih je vasica mala... zajema naravnost iz narodove duše — neverjetno je podobna tisti cerkveni Oljsko goru tih noč pokriva...

Vse to bo morebiti kdaj hvaležna snov za psihološko sociološke študije. Zaenkrat toliko. Hotel sem vam povedati le, da se mi zdi omenjeni napis (poleg znanih prvinskih podoživljanj — beri: izgrediv — na električarskih koncertih) zanimivo pričevanje o reinkarnaciji jamskega človeka. Sicer pa: Slovenci odločite se!

Zelo

UREDNIŠTVU TRIBUNE

»DREKEC PEKEC« IN PODOBNE RECI, NJIHOVI AVTORJI, UREDNIŠTVU TER NASE MNENJE (ob zadnji številki Tribune).

Ne dovolimo, da bi se kdo iz nas iz tedna v teden norčeval. Ne moremo se znebiti občutka, da bi avtorji enega dela kulturne rubrike v Tribuni to radi dosegli.

Menimo, da z družbenimi sredstvi nista ne Tribuna ne kdo drugi niti dolžna niti upravičena podpirati izživljanja, ki ga je SPOSOBEN KDORKOLI (to lahko dokazamo), kajti tako podpiranje je zapravljano. Prepričani smo, da se avtorji prispevkov v kulturni rubriki in uredniki hudejejo, če KDORKOLI iz »nekulturne sfere« zapravlja družbena sredstva.

Da ne bo nesporazuma; nismo proti poeziji, proti kulturni rubriki na sploh. Toda želimo prejemati in ljudem izven univerze pošiljati Tribuno, ki se bo kritično vključila v dogajanja okoli nas in kazala NAS obraz. Od te, sicer sprejete usmeritve, se Tribuna vedno bolj odmika. To je toliko bolj neodpustljivo, ker ima list neurejene finančne razmere.

Tribuno neposredno in posredno plačujemo študentje. Plačujemo naročnino in smo akademski občani; izhajanje Tribune danes finančno omogoča univerza. Prav zato ne dovolimo, da bi se skupina ljudi ali posameznik z našimi sredstvi in s tem iz nas, norčeval.

Izjavljamo, da je »stopografska poezija« in podobno »umetniško« izživljanje; čeprav se redno pojavlja v STUDENTSKEM listu, nam, ki smo tudi STUDENTJE, tuja.

Uredništvo (ali njegov del?) z »napolnjenjem« dragocenih strani s »stopografsko« in podobno »poezijo« le dokazuje svojo nesposobnost, da bi se lotilo pravega publicističnega dela, da bi trajno in vztrajno prispevalo k reševanju problemov študentov, družbe, univerze. Za tako Tribuno je odgovorno samo uredništvo. Če te odgovornosti ne zmore, naj da vsaj dober zgled in ustrezno ukrepa.

Koristnost (nekoristnost), angažiranost (neangažiranost), smisel (nesmisel), razumnost (neumnost)... topografske in podobne »umetnosti« naj avtorji dokazujejo z lastnimi, ne pa z družbenimi sredstvi. To ni uradno stališče nekega foruma, je izraz prizadetosti podpisanih.

P. S.: Ne moti nas »drekec-pekec« kot tak in tak izraz, toda zani in študa prostora.

Ivan Lovcic in 69 poupisnikov

TRIBUNO UREJAJO:

FRANCE ANŽEL (TEHNIČNI UREDNIK), IZTOK GEISTER, MITJA JERMOL, BOZIDAR LAKOTA, TONE PACNIK, MARKO POGAČNIK, RUDI RIZMAN (ODGOVORNI UREDNIK)

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVU IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOCI RAČUN 501-8-78/1 — LETNA NAROČNINA ZA STUDENTE DESET NDIN, ZA OSTALE PETNAJST NDIN — POSAMEZEN IZVOD 50 PAR — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRACAMO — TISK CP DELO, LJUBLJANA, TOMSIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Univerzitetni komite ZKS o problemih vpisa, selekcije, regionalne in socialne strukture

Univerzitetni komite je na zadnji seji politično ocenil priprave in stališča o vpisu na univerzo. Ugotovil je, da se število absolventov srednjih šol, ki žele nadaljevati šolanje, veča; vse večja zahtevnost dela, ekonomska ter družbena nujna po večji kvalifikaciji in izobrazbi vzpodbuja tako usmeritev.

Materialne in kadrovske razmere na nekaterih fakultetah (FAGG, strojna, kemija, ekonomija, medicina) izredno otežujejo izobraževanje. Stiska v predavalnicah, risalnicah ter laboratorijih je ponekod res nevarna. Oslip je tudi iz teh razlogov, še posebej v prvih letnikih, velik.

Gospodarska reforma je še bolj zaostri-la zahtevo, da naj vodilna mesta zasedajo primerno izobraženi in sposobni ljudje. Zato je izbiranje (selekcija) nasploh utemeljena, saj je v prid družbe in posameznika.

Pod vplivom vseh teh procesov se je na naši univerzi sprožilo to vprašanje z vso ostrino znova. K temu je na nek način prispevala tudi uvedba sprejemnih izplov na drugih jugoslovanskih univerzah ter stališče Skupnosti jugoslovanskih univerz, da naj bi povsod uvedli splošno in posebne preizkušnje.

Na fakultetah obstajajo zelo različni pogledi o tem, kako reševati ta vprašanja. Komunisti ob vsem tem ne moremo stati ob strani. Gre za izredno pomembno družbeno akcijo, za našo odgovornost do mladine, ki prihaja na univerzo, za bodočo generacijo nasploh, za družbeni napredek, ki mu prispeva največji delež strokovnost ter znanost. Zato naj bodo komunisti iniciatorji zahtev oziroma naj podprejo akcijo tistih, ki se že bore za to: da so samoupravni organi fakultet (študijske komisije, pedagoško-znanstveni sveti, fakultetni sveti) ob upoštevanju družbenih razmer specifičnost stroke ter fakultete dolžni dati argumentirana stališča o teh vprašanjih.

Nimamo za nujno, da bi morale biti rešitve enotne za celo državo. Upoštevati bo potrebno specifičnost razvoja ter potreb posameznih narodov ter zato ni potrebna emotna državna shema. Komunisti se bomo zavzeli za rešitve, ki bodo odražale predvsem naše razmere in potrebe.

Strinjamo se s takim pojmovanjem ustavnih načel, da naj prihajajo novinci na univerzo pod enakimi pogoji, ki pa jih postavi univerza.

Nismo za apriorno odklanjanje načela »numerus clausus«. Ta naj se uvede povsod tam, kjer bo v javni, argumentirani razpravi ugotovljeno, da so možnosti fakultete take, da bi drugačna rešitev ogrozila solidno izvajanje pedagoškega procesa in znanstvenoraziskovalnega dela, oziroma tam, kjer so perspektivne potrebe po kadrih mnogo manjše, kot je število diplomantov danes.

KONKRETNA AKCIJA ZA KONKRETNEGA ČLOVEKA

UK ZKS O PROBLEMIH VPISA, SELEKCIJE ...

Sprejemamo načelo, da je družba odgovorna za to, da se kar največjemu številu diplomantov omogoči zaposlitev v domovini. Ravno tako pa mislimo, da je koristnejše na nekaterih področjih oziroma specifičnosti strokovnjake šolati na tujem, pa jih zaposliti doma, kot pa šolane doma zaposlovati na tujem.

Ugotavljamo, da sta se univerza in družba doslej vse premalo ukvarjali s proučevanjem problemov vpisa in selekcije. Namomestiti moramo zamujeno, kar pa ni mogoče čez noč. Podpiramo takojšen stro-

koven, znanstven pristop k proučevanju. Smo za to, da se po fakultetah ali pa pri univerzi oblikuje skupina strokovnjakov (pedagogov, psihologov, sociologov in predstavnikov posamezne stroke), ki naj prouče metode sprejemanja, proučijo utemeljenost izbirnih postopkov ter meril za ugotavljanje možnosti, nagnjenosti ter delovnih navad novincev itd. Proučitev naj bo načrtna ter celovita za vso univerzo, saj nam gre za kvaliteto strokovnjakov vseh poklicev. Prav je, da podpremo zahtevo, da se zagotove — tudi v teh težkih

razmerah — potrebna sredstva, ki jih tako proučevanje zahteva.

Dokler ne bodo ta vprašanja proučena, naj bo vpis praviloma prost. Selekcija naj se opravlja v teku prvega letnika; le ta način daje vsakemu sposobnemu in delavnemu študentu — ob pomoči asistentov in profesorjev — možnost, da odpravi posledice slabše predizobrazbe.

Različnost predizobrazbe po posameznih področjih Slovenije zaradi različnih materialnih in kadrovskih pogojev šol in šolanja je zelo očitna in dela dijake brez krivde krive. Odgovornost za rešitev tega vprašanja pe je slej ko prej skrb celotne družbe — republike.

Zaradi omenjenih predizobrazbenih razlik je še posebej potrebno, da se komunisti zavzamemo za takojšnjo analizo stanja v prvih letnikih, nujno bo izboljšati razmerje asistent — študent. Smo za to, da bodo za skupine študentov zadolženi mentorji, asistenti, profesorji, ki naj delajo poleg svetov letnikov.

Da bi lahko realizirali težnjo, da naj študira vsak naš sposoben mlad človek ne glede na to, kje je rojen oziroma kje biva, je potrebno paralizirati socialno selekcijo. Sele ko bo odpravljena socialna selekcija, bo ostala univerzi zgolj naloga izbiranja po sposobnostih.

Razpoložljivi podatki pa nam kažejo, da se najostrejša selekcija, izvirajoča iz materialnih možnosti za šolanje, opravi ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Tu je onemogočeno največje število sposobnih mladih ljudi.

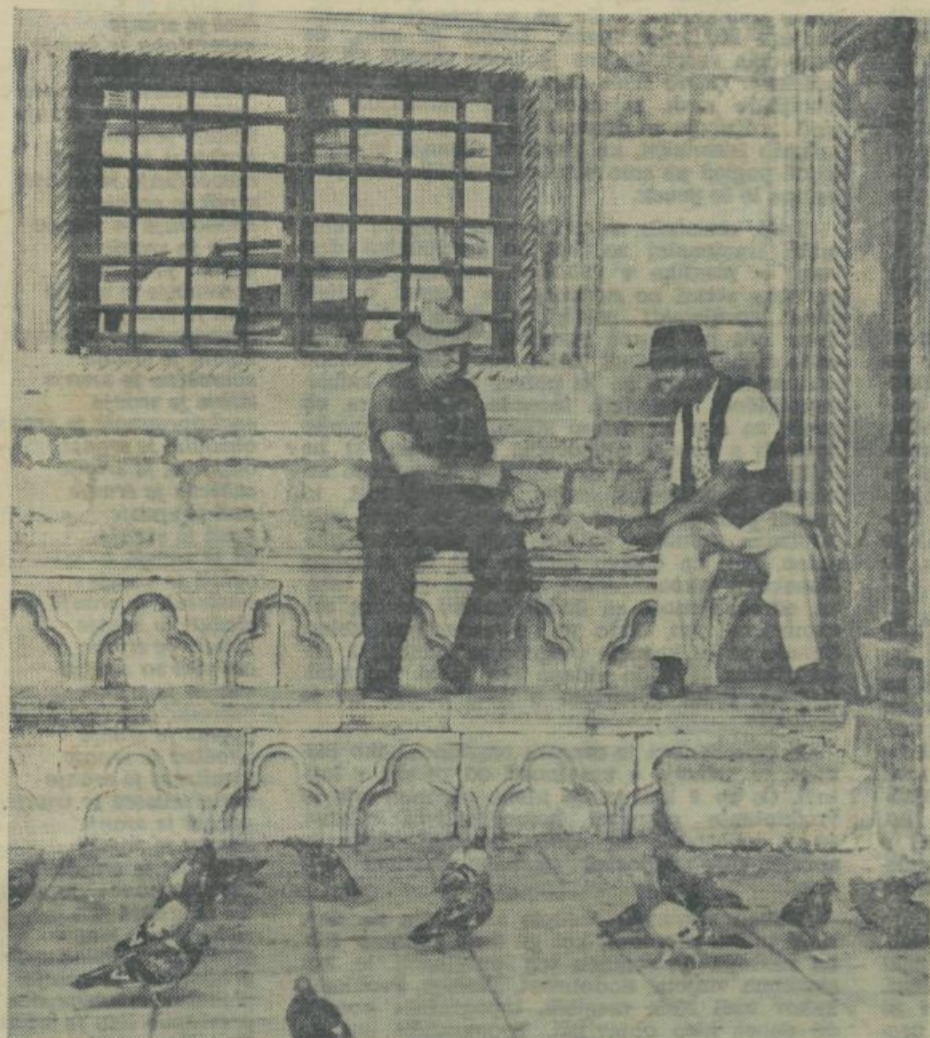
UK ZKS zato sodi, da bi bilo prav, da zahteva republiški sekretariat za kulturo in prosveto od pedagoških zborov osemletik, da naredo seznam tistih, ki bi morali po njihovi strokovni oceni študij nadaljevati. Pedagoški kolektiv šole bi se moral zavzeti za to, da ugotovi, kakšne možnosti imajo za nadaljevanje šolanja.

Kjer ni sredstev za nadaljnje šolanje sposobnega otroka, bi morale šole organizirati akcijo za štipendije v okviru svoje občine med podjetji in občinskimi skladi. Šole se tu ne bi smele izogibati javnega političnega pritiska in argumentiranja. Ne gre za »proščenje«, temveč za organizirano akcijo. Če končno ni sredstev v okviru občine, bi bilo le-ta potrebno zagotoviti iz skupnih fondov v okviru republike. Ta akcija se nam zdi v trenutnih pogojih edina, ki je lahko dovolj hitra in učinkovita.

Socialna struktura študirajočih je vsak dan bolj zaskrbiljujoča in ne gre čakati zgolj na »vseodrešujočo« sistemsko predpise.

Menimo, da bi predložena akcija ne smela biti samo šolska, temveč da je potrebno angažirati tudi občinske odbore Zveze mladine, odbore SZDL, občinske komiteje itd.

Gre za konkretno družbeno akcijo, za konkretnega človeka — zato jo je treba čimprej začeti.

SPOMLADANSKA SKUPŠČINA ZŠ

25. maja ob 9. uri bo v Kazini na Trgu revolucije, letna skupščina Zveze študentov, na kateri bodo delegati razpravljali o nekaterih vprašanjih, ki se nujno postavljajo na dnevni red razprav o oblikah dela ZŠ in o nekaterih konkretnih dejavnostih, kamor spada predvsem študijski servis. Glavne točke razprave bodo verjetno še reorganizacija dela ZŠJ in študijska problematika, ki se povezuje z vsemi ostalimi oblikami dela na univerzi. Komisija za reorganizacijo je pripravila tudi nekaj konkretnih predlogov za spremembo nekaterih oblik dela, med katerimi so najzanimivejši predlogi za spremembo načina volitev v Univerzitetni odbor. Komisija predlaga, naj bi mandat članov univerzitetnega odbora odslej trajal dve leti in da bi vsako leto volili polovico članov novega odbora, da bi tako zagotovili kontinuiteto dela, ki je do sedaj precej trpela zaradi nevednosti članov vsakokratnega novega UO v probleme in način dela. Poleg tega bi morali biti predlogi za kandidate bolj argumentirani in tudi sami kandidati bi morali dokazati svojo sposobnost obravnavanja problemov. Novi način volitev bi situacijo verjetno popravil, saj vemo, da je bilo delo do sedaj v prvih mesecih po volitvah precej šibko. Študijska problematika, ki je bila dolgo časa zanemarjena, zopet postaja predmet aktivnih določitev in stališč študentov. V sedanji situaciji nekatera razmerja absolutno ne ustrezajo več in zahtevajo hitrega in vsestranskega reševanja. Prilagoditi bo treba način dela na tem področju možnostim in potrebam, ki so v okviru naše družbe na razpolago. Predvsem je treba povežati reševanje problemov znotraj organizacije ZŠJ s samoupravnim načinom reševanja in obdelave problemov. To naj bo v bodočnosti prva naloga ZŠ pri ukvarjanju tako s to, kot tudi z drugo problematiko, ki spada v ta okvir.

Stanje v študijskem servisu je tako, da terjaja nujne spremembe, ki jih glede na njihov pomen lahko izglasuje samo

skupščina ZŠ kot najvišji predstavnik študentov ljubljanske univerze in tako tudi številnega članstva servisa, ki bi na kak drug način zelo težko neposredno odločalo o zadevah servisa. Ugotovljeno je bilo, da so zaradi premajhnega čuta odgovornosti ali nesposobnosti nekaterih uslužbencev servisa nastajala zlorabe, tako da servis ni vedno posloval le v interesu študentov in da je bilo poslovanje precej neurejeno, kar je še samo po sebi omogočalo marsikatero zlorabo. V ta namen je komisija UO pripravila predlog za nov poslovnik, ki bo omogočilo stalnejši nadzor nad delom servisa in bo omogočal delovanje servisa v namene popravljanja socialno-

materialnega stanja študentov. Obenem bo nov poslovnik onemogočal prekomerne služke nekaterih posameznikov, ki ne izvirajo zgolj iz njihovega dela, ampak iz korisčenja ugodnosti, ki jih servis kot študentska organizacija ima.

Poleg teh treh glavnih točk bo na skupščini govora verjetno še o več drugih problemih, ki so v središču pozornosti dela študentov in ki zahtevajo rešitve. Težko je reči, kateri od teh problemov se bo pojavil kot tema skupščinske razprave, vendar upajmo, da bo ta razprava plodna in da bo tudi rodila konkretne rezultate ter prisnela rešitve, ki jih marsikatero področje dela nujno zahteva.

REPRIZA KONCERTA APZ

Ker je bilo zanimanje za letni koncert Akademskega pevskega zbora »Tone Tomšiča« izredno, je zbor sklenil prirediti reprizo in jo posvetiti pedagoškemu zboru Univerze in ljubljanskih visokih šol. Koncert bo v petek, 19. t. m. v dvorani Narodne galerije.

Po nekajletnem premoru APZ tako spet prireja nastop predvsem za svoje profesorje in zaželeno je, da bi se ti v velikem številu odzvali vabilu ter tako pokazali zanimanje za izvenštudijsko dejavnost.

Razen tega je nekaj vstopnic naprodaj tudi za študente; predprodaja je vsak dan od 11. do 13. ure na Trgu revolucije 1 (sobota 62).

RAZGLAS

Razpis za udeležbo na seminarju v Marburgu v Zah. Nemčiji

Seminar bo od 6. do 12. julija t. l. Glavna tema seminarja je »UDELEŽBA ŠTUDENTOV V UPRAVLJANJU UNIVERZE IN DISCIPLINSKO VODENJE«.

Pogoji, ki jih mora kandidat izpolnjevati:

1. reden študent(-ka)
2. poznavanje problemov zajetih v naslovu seminarja
3. znanje dveh izmed treh svetovnih jezikov (nemško, angleško, francosko)
4. aktivno delovanje v študentski organizaciji

Prijave s potrdilom FO in potrdilom o znanju tujih jezikov predložite v roku 8 dni po objavi v Tribuni na Mednarodni odbor ZŠJ, Trg revolucije 1.

O kandidatih bo razpravljala UO na svoji redni seji.

dokumentacija tegob in radosti

V prejšnji številki Tribune je bila objavljene na peti strani t. im. topografska poezija. Letos je bila takšna poezija na straneh študentskega lista dokaj pogosta, zgodilo pa se je to kot prvič, da so bili tovrstni materiali objavljeni v njim lastnem ambientu, se pravi v okolju njih samih na posebni strani. O historiatu tovrstne poezije v svetu je s prevodom obširno poročal v Tribuni Herman Vogel. Zdaj pa slišimo grozeče pripombe na račun te poezije (ki je brez vsakršnega računa), in še bolj kot to — pripombe na račun uredniške politike (ki pa nikakor ni brez računa). Konkretno so postavljene zahteve po zmanjšanju obsega tovrstnih materialov (topografske poezije in risbe). Te zahteve so izgovorjene v imenu demokratičnosti (v imenu velike večine študentov), obenem pa se neprestano povezujejo z grožnjo ukinitve materialne podpore študentskemu tisku. Samoumevno je edino tle, da študenti Tribune, v pogojih prostovoljnega naračanja nanjo, zaradi kulturnih strani, če ravno te tako občutno kvarijo željeno kvaliteto lista, ne bodo naročali. Vsa ostala vprašanja, se pravi od subvencioniranja nazaj, pa so v tesni zvezi z uredniško politiko. Ker politike, ki bi je ne bilo mogoče razumeti, ni. Poskusimo zdaj razumeti uredniško politiko, ki forsira objavljanje vizualnih materialov.

Uredniška politika izhaja iz dveh izvirov: dejanskega in zamišljenega. Dejanski izvir so materiali, ki jih sodelavci sami od sebe ponudijo uredništvu. Zamišljeni izvir pa so tisti materiali, ki jih ni, »bilo bi pa dobro, da bi bila. Nobenih težav ni, če dejanski izvir polni zamišljenega. Težave pa so tem boljše, čim večja je razlika med njima. Ker je dejanski izvir dejanska politika sodelavcev, zamišljeni izvir pa bržkone politika urednika (uredniška politika) je mogoča prevlada enega izvira nad drugim, še najbolj pogost pa je kompromis.

Če izhajamo iz domneve, da je vsebina letošnje uredniške politike kulturnih strani Tribune predvsem vizualnega značaja, potem more biti statistično razvidno, kolikšnog vlogo so imeli pri urejanju sodelavci, ki vsekakor so in ostanejo merilo demokratičnosti. Seveda nas do sedaj podana statična slika razmerja sil ne more zadovoljiti. Kaj se v resnici dogaja med urednikovanjem? Če hoče urednik izpeljati svojo zamisel do konca, prične, pa naj bo spočetka položaj še tako brezupen, precej s selekcijo. Jasno, selekcija je naklonjena zamišljenemu izviru, ki je uredniška politika in za katero urednik odgovarja.

Vendar mora zamišljeni izvir, preden sploh more biti selekcijski kriterij, postati dejanski izvir, z drugim besedami: mora se uresničiti. Takšna uresničitev zamišljenega izvira pa ni nič drugega kot nresničitev urednikovega projekta, realizacija njegove uredniške odgovornosti.

Do sedaj je bilo govora le o aktivnem krogu okoli lista, nič pa o pasivnem okolju, o bralstvu. Če bi v aktivnem krogu okoli lista prevladal ali celo zavladal nikdar uresničeni dejanski (se pravi status quo) izvir, bi iz nastalega odnosa ne mogli potegniti prav nikakršne uredniške odgovornosti. Urednik bi v takšnem primeru odigral vlogo poštnega nabiralnika. In kakšna vloga bi mu preostala, ko bi ravnal po meri bralcev? Urednik lahko narčuje, kaj bo objavjal (implicitno: kaj bodo sodelavci prispevali) in je zato odgovoren, ne more pa načrtovati, kaj bodo bralci brali (implicitno: radi brali) in zato njim ne more biti odgovoren za vsebino svoje realizacije. More pa biti drugače odgovoren bralstvu, če bralstvo list financira. Studentska publika ga ne financira, kar pa seve ni nikakršen izgovor. Odgovornost je slejkoprej usmerjena k ustreznemu družbenemu predstavniku kot zakonitemu filtru interesov. Plačevanje časopisa po izvodu (in študentska publika ga tako plačuje) pa ni nič drugega kot nagrada. Nagrada, ki je vedno poustvarjalnega značaja, pa seveda ne vključuje nikakršne odgovornosti.

Moremo tedaj, kar zadeva bralstvo, govoriti kvečjemu o ekonomsko-politični odgovornosti, ki pa z uredniško odgovornostjo nima kaj opraviti. Vsebina uredniške odgovornosti so objavljeni prispevki, vsebina ekonomskopolitične odgovornosti so finančni prispevki. Nepoštene in demagoške so trditve, kako je treba neprestano imeti pred očmi »delovne ljudje, ki da list omogočajo. Stvar družbenopolitičnih organov je, da potrebna sredstva priskrbijo; če bi vpraševali »delovne ljudje, ali so pripravljene omogočati Tribuno ali ne, bi teh sredstev zelo verjetno ne dobili. Če pa Tribuna tako po vsej verjetnosti ni v interesu tistih, ki jo ekonomsko omogočajo, v čigavem interesu je potem? V interesu tistih, ki jo berejo? Kar zadeva kulturne strani, in o teh govorno, ugotovljeno ne. V interesu UO-ja kot družbeno-političnega organa? Interes univerzitetnega odbora je, če ne more drugače, vezan na interes študentske večine. Doslej je k sreči za Tribuno mogel drugače; njegovi predstavniki so z racionalizacijo uspešno nevrtilizirali čustvene invazije bralstva. Torej je obnašanje UO-ja do sedaj proti pričakovanju, ki ga logika družbenopolitičnih odnosov ponuja. Dejansko pa smo za kulturne strani Tribune takš-

ne, kot so, zainteresirani le njeni sodelavci, uresničevalci urednikovega projekta. Dejansko zato, ker se naš interes zadržuje v naših pri-spevkih. Ko pa Tribune ne bo ali pa bo uredniška politika drugačna, tudi takšnega dejanskega interesa ne bo.

Razmislili smo en krak razloga, iz katerega lahko raste zahteva po zmanjšanju obsega vizualnih materialov na kulturnih straneh Tribune. Drug krak pa se opira na mnenje o teh materialih, se pravi na mnenje o topografski poeziji in risbi. In kakšno je to mnenje? Vedno je ali usmiljenjsko ali posmehljivo. Kadar je usmiljenjsko, se to sliši približno takole: »Naj delajo to, če že mislijo, da morajo; vendar je takšnega izživljanja sposoben sleherni povprečni intelekt.«
Posmehljiva varianta ne nastopa dosti drugače: »Saj so to »justne«
stvarce, zelo popestrijo, če ne celo okrasijo«
kulturne strani; vendar se takšne stvari ne bi smele razbohotiti na račun resnih stvari.«
Za obe niansi je značilno psihološko superiorno, vizualne materiale podcenjujoče izhodišče, ki ne razodeva kaj drugega kot psihologijo lastništva: neznano in nerazumljivo stvar je treba degradirati v objekt volje, če ne kar v objekt vsakršne manipulacije. To pa so manire iz vsakdanjega življenja. Drevo. Drevo je zato, da nam dela senco. Drevo je treba pustiti ali pa posekati. Drevo nam daje les, plodove, smolo, izboljšuje zrak in nam nudi osvežujoč pogled... Ker pa se drevesa ne da kar tako kratkoma izkoristiti, na globoko dihanje in osvežujoč pogled pa smo nemara pozabili, nam preostane le še prezir.

Tudi vizualnih materialov ni mogoče razumeti; iracionalni so, kot so iracionalna drevesa — plastike v galerijah vsakdanjosti. Če pa neke stvari ne razumeš, ne moreš o tisti stvari sprejemati nekih pametnih odločitev. Tako niti ne moreš razumsko odločiti, ali je neka stvar dobra ali slaba. Na podlagi takšne racionalne ocene se je potem npr. ob kulturnopolitičnih dogodkih mogoče odločiti za ali proti, za eno ali drugo stran. Tu pa imamo opraviti z docela nespornim gradivom, ki ne injicira nikakršnega angažmana. Nasprotno zahtevajo ti materiali veliko odmaknjenosti, ki naravnost prostor novim prostorom. Da nova stranstva začudijo, so potrebne absolutne praznine. Niti za čustvo niti za čut ni potrebna človekova odmaknjenost, potrebna pa je takšna odmaknjenost za čudo. Čustvo in čut sta usmerjena ven, čudo pa je usmerjeno noter. Seveda se je kasneje mogoče primakniti k čudu. Kadar je čudo videno (se pravi racionalizirano), tedaj govorimo o neki stvari, da je čudovita.

Iz povedanega je nemara razvidno, kako različne so relacije v umetnosti od relacij v kulturi. Če so v kulturi za njeno razumevanje in vrednotenje potrebni komunikativni odnosi, so v umetnosti za njeno nerazumevanje in sprejemanje zadostni ekskomunikativni odnosi.

Noben slovenski časopis ali revija ne daje risbi toliko prostora, kot ga daje Tribuna. Risba nastopa na straneh teh publikacij le kot skromna vinjeta. Sodobnost, Dialogi, Problemi, kakor tudi Naši razgledi, topografske poezije do danes niso objavljali. Topografska poezija in risba sta potemtakem specifična domena Tribune. Najbrž zmore vsaka od naštetih publikacij podobne specifičnosti.

Da objavljeni vizualni materiali ne predstavljajo »neodgovornega eksperimentiranja«, bi pokazal ciklični pregled teh materialov. Združeni v posebni publikaciji bi ne samo locirali določeno afiniteto, ampak bi tako v slovenskem prostoru uveljavili tudi novo kulturno realiteto. S tem pa bi Tribuna postala žarišče od povoženega okusa in financ neodvisnega pisanja, risanja in fotografiranja ter urejanja teh snovi.

I. G.

konrad bayer idiot

2. scena sranje
a vzeame iz žepa zobno ščetko,
a (brezizrazno): ta zobna ščetka je sranje (pu sti, da ščetka pade)
a (si odvrže kranato): sranje
a si sezuje čevlji in jih vrže med publiko:
usrani čevlji
a (misli): usran dan
a: usrano govorjenje
a: usran teater
a: usrana publika
a si sleče: usran sukunjič
usrane hlače
usrano srajco
(spodnje hlače) spodnje sranje
usrane nogavice
a (opazovno) usrano telo
a sede in potegne iz svojega sukunjiča ki je težal na tleh zabitek in steklenico. Iz papirja vzeame kruh z maslom in šunko ter žre:
a (mrmra): usrana lakota
a pije iz steklenice
a: usrano pitje

žez oder korakata dve ogromni noči.
a: usran bog (kihnje)
v dvorani nasproti odra za zaanjimi vrstami osvetle drug oder, zavesa se dvigne. noče orjaka.

a: usrana gospa
a odloži papir iz katerega je žrl
a: usran papir
se podela nanj: usrano sranje
človek nastopi: brat!
a: svinja. (ga pobije)
a stoji. še vedno je got
a kašlja
a: umetnost je sranje

znanost je sranje
filozofija je sranje
vera je sranje
politika je sranje
država je sranje
družba je sranje
sočutje je sranje
surovost je sranje
vzgoja je sranje
ljubezen je sranje
ponos je sranje
zvestoba je sranje
časť je sranje
nezvestoba je sranje
erotika je sranje
seksualnost je sranje
prijateljstvo je sranje
upanje je sranje
hrabrost je sranje
razočaranje je sranje
strah je sranje
ekonomija je sranje
kaos je sranje
narava je sranje
spoznanje je sranje
jeza je sranje
ravnodušnost je sranje
lepota je sranje
sovrništvo je sranje
tišina je sranje
enakovravnost je sranje
obsodba je sranje
odpoved je sranje
zahteva je sranje
dati je sranje
vzeti je sranje
iti je sranje
ostati je sranje
poslušati je sranje
gledati je sranje
užitek je sranje
občutki so sranja
misliti je sranje
nečimurnost je sranje
luksus je sranje
uobušto je sranje
idealizem je sranje
materializem je sranje
norost je sranje
lenoba je sranje
pridnost je sranje
častilakomnost je sranje
les je sranje
elektrika je sranje
zemeljska privlačnost je sranje
privlačnost je sranje
planetni sistem je sranje
prestopno leto je sranje
človeške potrebe so sranja
zadovoljstvo je sranje
ekstrem je sranje
povprečnost je sranje
življenje je sranje
smrt je sranje
dan je sranje
noč je sranje

človek še vedno vrtočlav se dvigne, gre proti a
človek (prodirljivo): brat.
a: ti svinja. (ga pobije)
a: etika je sranje
ne imeti etike je prav tako sranje
delo je sranje
iluzija je sranje
individualizem je sranje
zdrav človeški razum je sranje
razum je sranje
svoobodna volja je sranje
usoda je sranje
pamet je sranje
podzavest je sranje
ostane pravičnost
skopost
neodvisnost
in hrup

človek se dvigne: brat!
a: svinja. (ga pobije)
(pazba)
jaz sem pravičen, to je jasno
jaz skoparim z bsem
jaz sem neodvisen
jaz sem glasen
jaz sem idiot. idiot biti, pomeni, biti za sebe
človek se zbudi in ploska.
a: ti svinja. (ga pobije)

KONRAD BAYER
rodil, Dunaj, 1932
umrl 1964
Življenje in delo sta bila zanj ekstremen eksperiment.
V nasledstvu radikalnega surrealizma poskušal Bayer osvoboditi besedni material iz vzročne razumske odvisnosti.
Jezik se osamosvoji in ustvari nov smisel, nove možnosti razumevanja, novo sintakso, novo tehniko dela in tekstov.
Tekst je preveden iz knjige Der sechste Sinn (Rohwolf 1966)
Prevedel F. Hedl

mota strik

Rada oi oua pogrešenem
rada bi bila košček di
rada bi bila dinamo
rada bi bila konica pa
rada bi bila podplat
rada bi bila frjotajobe
nočem pa biti sfinga v post
nočem pa biti karta d
nočem pa biti na odra d
In greš, srečaš psa inlaš
Ne vem pa, če on zna

Razpet prt ali plahta
z dvema koncema
z dvema vozloka
z dvema spoznaka
kockast je
med belim in ro
z dvema življenji
z dvema mišljenji
z dvema pijačama
ritem je
jazz in sinfonija
z dvema vrstama
z dvema mottoma
z dvema mottoma
z dvema gsovoma.
Strga se en konec,

Osmisliti binajoče
jutri za jutri
vedno pa ste se šli slepi meni
zasoplo
enkratno
Trebja je najdeš
če iščeš se ti izmuzne
Sedim v popoinoma sam stolu
Ne bream nje govih nane mojih
Njegov smisel je v mašeni
Moraš
pustiti
vse
od misli
do prsta
ne smeš prisliliti smel
glave
podplata
Če se spominjam takaj vem da sem to
le reklamo
še videla filma šena ne domnau
vse se giblje v nemiču
ni ločil zaradi nas
vse kar je pod pršje zanič
Tovarna EMKA d
je izdelala prve ekonom. lonce.

matjaž khek fuga v molu

prisel bogu kralju
kraljici
imenoma ljudstvu
da lenil resnico
resnično
resnico
moja prva najjaka je bila v nedli
in se obožil
na mir nemir in prapanil
teška je pot in sam hodil je
in prasketi pač dovih
ki te stiskajo stisli
sile
nikar ne poklekajte
saj niste na
posvečenem
kraj
ki vakipi v vsej svoji mašni
in je v vsej svoji duš
izbijura v Daljveo gvo
Stonesi in volas
porušena Kartaga
prehitro spozna da je šla v
in da igra blazi
kapitan se prelege cuna
skače pa
in prepisne pesmi
in z igre beži po
komunikatidnih
kulezah
med makom halucinacijamini
oprjemal se sviteneza se
da zdel vanj
hvala da si me ebadila in pla
da sigral fugo v d-molu
kajti videl sem se sredi je
kopaj pob

prisel bogu kralju
kraljici
imenoma ljudstvu
da lenil resnico
resnično
resnico
Srečal sem starca
rekel mi je
da sem štitioglavce
ker živim med pragmatična
ksilofiti
in prebitena
obtočil me je
da sem morilec ker jem
in srebrijam
in da sem judež zaradi pr
in s resom
zaradi kaj odana
zaradi pob obrazov
zaradi feli lešč
zaradi azačnih dogmatikov

protesta

zaradi smrtne ječe

zato si
obtožen m k
kravod od poroda
sem ga kot ujetnik zate zemlje
vprašal koliko je stara
z zamoklim odmeom
mi je odgovoril

sašo šrot fuimus troes?

Ve, čarovnice, mi pomagajte,
ve, ki bahate se, da je luna vaša last!
(Properc)

Ničesar doseči, pomeni hkrati doseči vse.
Govori spodobno. Okoli je polno otrok.
Saj nisem rekel nič takšnega.
Nisem mislil tako.
Kako pa?
Samo opozoril sem te.
Torej si se bal, da bom govoril nespodobno?
Ne vem kaj je nespodobno. Vem samo kaj je spodobno.

Saljivec!
Ne.
Kaj potlejš?
Nič.
Kaj je to nič?
Veš ti?
Nimam pojma.
Jaz tudi ne.
Potem pa nič.
Kaj sedaj?
Zapoj.
Ne znam.
Poj o pticah.
Ne trpiš ptič.
Oprosti. Nisem vedel. Potem poj o predpražnikih.

Ne morem.
Poj o gnilem zelju, poj o odvrženem papirju,
poj o mrtvem dečku.
Včasih je treba peti, včasih je treba peti,
včasih je treba ...

Zapojva skupaj.
Naučili so me le molka.
Potem molčiva.
O čem?
O čemerkoli.
Molčiva o materi.
Saj je vseeno.
Torej o materi.

Molk me davi, zastruplja zrak okoli mene, skuša mi poriniti fizičček v nos, da bi ne mogel dihati, pita me s krompirjem, ker se s polni mi usi pač ne da govoriti, preko mojih ramen val meglo, hoče me utopiti v vinu. Ugonablja me z zanesljivo in preizkušeno metodo resignacije. Nevidno prekletstvo naše zaslepljenosti in strahopetnega znanosa mi skozi popuščanje daje zadnje pribežališče pred uničenjem. Cepajdrasti kutar spravi se mi že spod nog! Če pa boste v trgovini srečali gospo, ki sprašuje po rdečih cipkah za spodnjice svoje hčerke in ji bojo rekli, da imajo samo zelene, ji svetujte, naj vzame črne. Kakšno zadovoljstvo pomagati bližnjemu!
Molk je zlato rečem, samo, da nekaj rečem in grem.

Kaj hočeš mali?
Tvoj oče?
Jaz nisem.
Nikogar s takšnim imenom ne poznam. Čisto gotovo ne.

Tvoja mati me prav nič ne brihč, mali.
Nisi mali?
Oprosti. Res vidim, da nisi.
Samo šalil sem se.
Ne maraš takšnih šal?
Prav imaš. Tudi meni gredo šale na živce.
Ne, cigarete ti pa ne dam.
Mati ti jih daje? Lepa mati.
Tak ne razburjaj se zopet. Tisto o materi sem rekel kar tako na splošno.
Ne dobiš cigarete, pa konec.
Če hočem spoznati tvojo mater?
Hvala lepa. Res ne.
Ne bodi tečen, če sem rekel ne.
Tukaj imaš cigareto, pa izgini.
Zdobro, že dobro. Pozdravi mater.

Izgovor, da nas življenje dela nizkote, je star prav toliko, kot naša nizkote. Zato je vse do danes ostal samo izgovor.

Čisto navaden prašič si, da veš.
Morala za povečerek, ti prinese slabe sanje.
Neokusen si.
Tako bi ti teknil, da bi se ti kolcalo še ves teden. Kam hodiš ob nedeljah?
Kamor me povabijo.
In če te povabijo na več koncev?
Izključeno.
Kako?
Vselej imam samo enega resnega ljubimca hkrati.
To je zelo prebrisan. Jaz te ne bom povabil nikamor.

Saj sem rekla, da si prašič.
Res? Ne spominjam se.
Ko sva se prvič srečala.
Bila je tema. Verjetno sem preslišala.
Izmiikanje ti nič ne pomaga.
Pomagaj mi lahko samo ti.
Prosi.
Prosim.

Ljubim te, dragi.
Lažeš resno?
Resno.
Tudi jaz te ljubim.

Posmeh in resnost sta lahko čedna bratca, kadar se ti zahoče lahkega zmagovanja. Toda spodbuden začetek navadno vodi k že znanemu koncu in se posmeh kaj lahko sprevrže v resnost, resnost pa v posmeh. Včasih takšen dvorezen obrat pusti človeku zelo neugodne posledice. Kot otrok sem hotel biti raziskovalec, pa so mi rekli, da to ni noben poklic, pa se nevarno je povrhu. Zato sem ostal doma in si kakor večina ljudi izbral za prebivališče dolgčas. Potem pa sem ji rekel, da hočem otroka, otroka hočem sem rekel, ti, ti ... slišiš otroka, ti ... Smejala se je, gotala kontracepcijske tablete in listala po ilustrirani reviji. Strahopetnost zaradi slabe vesti, je še zmeraj boljša, kakor slaba ved zaradi strahopetnosti, je vselej govoril moj ded preden je šel pit. Pa se to je rekel, da je potem vse tako preprosto, tako angelsko preprosto.

Strašno vreme, kaj?
Da, res grozno.
Pravijo, da bo prihodnji teden boljše.
Tako vselej pravijo.
Ste vi tudi že opazili?
Že dolgo opazujem.
Pa takšno vroče poletje kaj?
Da, da kdo bi si mislil.
Povejte kaj nam preostane.
Hm ...
Nekaj je treba storiti, ne? Nekaj je vendar treba storiti!

Moj avtobus. Oprostite. Nasvidenje.
Ampak ... hej ... Strahopetec jo je pobrisal.

Indiferentnost, ki skače na trgu in se mi reži v obraz.
Preperele razvaline preteklosti se neusmiljeno kot strahovi plazijo v naše domove in puščajo pot kuhinjah in vežah trpek vonj izgnanega otroštva. Dal bi se pokopati, če bi na TV lahko gledal svoj pogreb.

Ali to pomeni konec? Konec česa?
ignoramus et ignorabimus

Naslednji prosim!

REZIJA: Luchino Visconti
V GLAVNIH VLOGAH: Claudia Cardinale, Jean Sorel.
Naslov filma je Leopardijev stih, ki ga je Gianni izbral za naslov svojega romana: Mile zvezde Velikega voza. Nisem verjel, da vas bom še enkrat gledal iz rojstne hiše, kot sem vas v otroštvu, in bom tako doživel konec svojih srečnih dni. — Približno tako poje pesem Gianni pa roman seže in se ubije, kot se na koncu škorpiljon sam piči.
Kaj je naše otroštvo, da nam zapusti v krvi vonj, ki nas reže v žilah še v pozni starosti. Mile Zvezde Velikega voza, kako ste se bleščale, ko sta bratec in sestrica sklenila zaroto zoper mater in očima in se združila v zvestobi do mrtvega očeta! Ta več sovrastva, tako sladka, da tudi po dvajsetih letih ločitve ni prenehala — kot ne umolčne kilic krvi — potrjena s skrivnimi mesti za sporočila, zbujajočimi tako razburjenje, da se nisoogle pogrezniti v pozabo — kakor se sicer pogreznijo mesta — posvečena z njunim shajališčem, cetero, ki je bila tako njuna, da sta se morala spet sestati v nji kot nekoč. Kot nekoč?

»To je najina hiša,«
reče Gianni.
»To ni več najina hiša,«
mu odvrne Sandra.
Njena zrcalna slika na vodi se odloči od Gianni-jeve, odhiti k polzastim stopnicam in se po njih povzpne, da izgine in obleži Gianni v vodi sam kot utopljenec: Sandra se je poročila. — Toda v tej hiši njune mladosti se je poročila z njim. Ukradel ji je prestan in si ga nataknil na mezinec. »To je noro, noro,«
je nemočno stokala, ko ji je zviljal član. Mile zvezde Velikega voza. »Si že komu pokazal to strahoto?«
Zile so se ji kot kačice priplazile na hrbtišče dlani, medtem ko je brala. Odliete očetove dlani — kakor bi po njem njegova še iz onostranstva segla sem — je rasmisljeno pobožala na večer svojega prihoda. Zdaj pa njegova dlan obrača k sebi njeno in ona mu odgovarja: »Ne morem ti pomagati.«
Toda, ali ne joče, ko mu priprevede o pisemcu, ki ga je pisal kot otrok in ki ga je našla med materinimi? — Zakaj je prišla? »Ne grem od tod, dokler ne storiva vsega, kar je najina dolžnost,«
je takoj prvi večer zabičala Gianniju in on ji je odgovoril: »Saj vem, da si zato prišla.«
Zakaj? Da se je obrnila in rekla možu: »Nerada te razočaram, ampak tukaj ni strahov.«
Gianni pa je zagledala, kakor je zagledala plapolajoče belo platno, zakrivajoče očetoj kip, h kateremu se je napotila in se pritisnila obenj, da se je umirilo in jo objelo kakor duh: ko jo je poklical iz sence, se mu je vrgla v objem. — Se ni v času njune ločitve z vso strastjo zagnala v polzvedbo o usodi njunega očeta, premilnule v Auschwitzu, tako da je ob tem Andrew, njen mož odkril, kako malo jo pozna? Ni zdaj brskala po materinih pisnih, da bi našla dokaz — samo za kaj? Za njeno krivdo z očimom ali za svojo nedolžnost z bratom? »Ničesar nočem pozabiti, sama nikomur ne odpuštam in zato nočem, da mi kdo kaj odpusti,«
je rekla na večerji, na kateri naj bi se pobotali in odgovarila na očimovo zahtevo, naj govore naravnost.«
Da, naravnost! da jo je Gianni prestrašeno pogledal. Toda po prelomu, ko se je očetovemu spominu, zaradi katerega je povzročila, pridružila moževa odsotnost, ki jo je postavila predse, je bežala in si zatiskala ušesa v grozi — »Zakaj?«
je Gianni hropel vanjo, medtem ko ji je igral obleko,«
ker si upam izgovoriti, česar si ti misliš ne upaš?«
In vendar, kaj je moglo biti med njima, če ji je Gianni rekel: »Naj trpijva za nekaj, česar nista zagrešila?«

Mile zvezde Velikega voza. Kako se je stemnilo, ko je brat direkti pritiskal nase sestri, ki se ni več branila čisti plamen neke zarote, ne več plamen, spomin, kako je ugašal, dokler se ni sestra pobrala in rekla bratu na njegovo grožnjo s samomorom: »Zame si že zdaj mrtve.«
Nekoč pa, ko sta obtoževala in so jo dolžili, je z njim sodelovala.

Naslednje jutro je Gianni v agoniji končal svoj boj, medtem ko se je ona umirala. Ko ga je končal, so z očetovega spomenika sneli pregrinjalo. Prihite-la je preden na slovesnost pod veliko krošnjo drevesa k materi in očimu v črmini, vsa bela: kot ko je bila še otrok, ne da bi vedela, kaj je njena čistost.

Naslednje jutro je Gianni v agoniji končal svoj boj, medtem ko se je ona umirala. Ko ga je končal, so z očetovega spomenika sneli pregrinjalo. Prihite-la je preden na slovesnost pod veliko krošnjo drevesa k materi in očimu v črmini, vsa bela: kot ko je bila še otrok, ne da bi vedela, kaj je njena čistost.

HAMLET

ščevanje umora, slednjič pa Hamlet — ko mu duh razodene, da je res šlo za umor — sklone poprejšnjo žalost in gnus nad materinim prešuštvom v čistem metafizičnem sklepu:

»Svet je iz tira: o prekletstvo in sram,
da jaz sem rojen, naj ga uravnam.«

(I, 5)

Navedena verza imata zato po vsem videzu več pomenov, ki jih moremo naznačiti z nekaterimi vprašanji. Zakaj je nenkrat kar ves svet »iz tira«? Zato, ker je Klavdij ubil Hamletovega očeta in ker se je Hamletova mati Gertruda kmalu po moževi smrti poročila z morivcem? Zato, ker je posegla v svet nad-naravna in zunaj-svetovna sila, posebljena v duhu? Zato, ker sta žalost in gnus v Hamletu samem nad-naravna, zunaj-svetovna in nas potemtakem prestavljata ven iz sveta in njegovih zakonitosti — v metafiziko?

Na vsa ta vprašanja za zdaj seveda še ne moremo odgovoriti. Odgovor je namreč potrebno iskati v drugem delu Hamletove nenadne in metafizične ugotovitve, ki smo jo navedli zgoraj in s katero je v celoti napovedan nadaljni potek drame in njen tragični izid? Zakaj bi namreč v tem, da bo moral Hamlet uravnati in urediti iztirjeni svet, morala biti »prekletstvo in sram«? Ali ne bi moral biti prav Hamlet prvi poklican, da maščuje očeta, ubije Klavdija, kaznuje mater Gertrudo in zasede danski prestol, ravna podobno kot njegov norveški pendant Fortinbras in s tem formulira in uresniči tudi svojo centralno — maščevalno — *emocijo* na adekvaten način? In če pogledamo to vprašanje z druge strani ter si ga zastavimo drugače — kaj adekvatni način realizacije v njem onemogoča? — smo se že približali središčnemu problemu tako Shakespeareove igre kot tudi vprašanjem njene uprizoritve, ki jih moramo na tem mestu seveda postaviti na prvo mesto.

Od Hamletovega metafizičnega spoznanja, ki je postavljeno na konec prvega dejanja, poteka dejanje ves čas na dveh polariziranih ravninah. Prvo raven predstavlja prizadevanje Klavdija in elsinorskega dvora, drugo Hamlet sam. Klavdiju seveda ni težko spoznati Hamletovih slutenj, zato začne premišljati o dejanju proti njim, Hamlet sam pa hliči blaznost, da bi dognal »resnico«, razpravlja o gledališki umetnosti in okleva z maščevanjem:

»Hej, kakšen bacek sem! Res, hrabro: jaz,
sin nežnega umorjenega očeta,
ki v maščevanje me peha nebo, pekel,
kot cipa lajšam si srce z besedami,
preklinjam, kakor tam počestnica,
prav candra!

... Ta duh, ki sem ga videl,

morda je vrag: in vrag lahko prevzame
prikupno si postavo, da, in morda,
ker sem šibak, otožnega duha,
in on ima do takih silno moč,
prevari me in pogubi. Jaz hočem
trdnjših dejstev.«

(II, 2)

S temi verzami pa smo se tudi že približali odgovoru na vprašanja, ki smo jih navedli spredaj. Adekvaten način Hamletovega delovanja lahko torej onemogoča le njegov, na poseben način strukturirani, značaj sam. Vendar ostaja to pojasnilo obenem dovolj splošno in tudi nezadostno, posebej če pomislimo, da je narava sveta, ki nam ga drama v celoti razkriva, v izraziti meri ne-psihološki ali vsaj ni psihološka v tistem pomenu te besede, kakor ga pojmuje mo danes. Sveta namreč ne določa tako ali drugače pogojen subjektivni pogled na svet, svet je preprosto in razvidno določen in utemeljen sam po sebi, razkoša med »subjektom« in »objektom«, »človekom« in »svetom« ni. Ko Hamlet nekje v igri ugotavlja, da je Danska ječa, to ne more pomeniti, da je Danska v resnici politično problematična država, ampak da je »ječa« izključno samo v zvezi s Hamletovo središčno *emocijo*. Zato tudi ni naključje, da se na istem mestu v igri srečujemo z dovolj presenetljivo izjavo — »sama po sebi ni nobena stvar na svetu ne dobra ne zla, tako jo stori šele naša sodba. Zame je ječa« (II, 2) —, ki predstavlja po eni strani dvom v »pravičnost« in smisel maščevanja, po drugi strani pa je seveda tudi ključ do Hamletovega oklevanja, ki pa je spet v neki njegovi temeljni nepriljubljenosti na svet, v katerega je posajen, v katerem mora delovati in v katerem se mu delovanje v njegovih očeh neprestano spreminja v »prekletstvo in sram« in je potemtakem že v samem svojem začetku blokirano, saj v nerazklanem svetu izhaja iz razklanosti, pri čemer je lahko potem seveda izvor njegovih metafizičnih kriterijev in ugotovitev edinole v njem samem. S tem pa se Hamlet kajpa poskuša konstituirati kot merilo sveta in hoče, da se svet ravna po njegovi *emociji*. Zato mora na koncu

propasti in zategadelj njegovo prizadevanje potegne tudi celo vrsto drugih smrti — posredno in neposredno — za seboj. Pri vsem tem pa ostane svet na koncu, ko je oder malone prekrit z mrlji, natanko tak, kot je bil prej. Edini resnični zmagovavec Hamleta je Fortinbras, ki se slednjič polasti zemlje, ki mu pripada, in postane kralj, kakršen kralj mora biti: močan, spreten in zvest vitalistični zakonitosti sveta:

»Odstranite vsa trupla: tak prizor
je za bojišče, tu budi odpor.
Naj sprožijo topove!

(Mrtvaška koračnica. Odišedejo s trupli: nato salva topov.)«

(V, 2)

Hamletovo delovanje torej v temelju sploh ni prizadelo sveta, Hamletova usoda ostaja v njem zadelj svoje izjemnosti in razklanosti seveda skoroda neobvezna, saj ji je do *resnice* sveta nujno zaprta pot, s tem pa neformuliranost Hamletove *emocije* v — do kraja formuliranem — svetu postane seveda še posebej razvidna.

Najbrž se ne motimo, če mislimo, da smo se z zgornjimi stavki z druge strani tudi že približali jedru Eliotovih kritičnih ugotovitev o Shakespeareovi drami. Seveda pa nas na tem mestu ne more zanimati, ali Hamletova interiorizirana figura v resnici opozarja na ustvarjalno stisko avtorja Williama Shakespeara samega, ali pa moremo preko nje vendarle ustrezno misliti tudi strukturo Shakespeareove igre v celoti, in pri tem seveda puščati ob strani tudi njeno morebitno dramaturško neusklajenost in nesorazmernost. Pregled Shakespeareove igre o danskem kraljeviču nas namreč sam iz sebe nedvoumno usmerja k nekaterim vprašanjem, ki so v ožji zvezi s problemom uprizoritve Hamleta sploh, in ki jih bomo poskusili eksplicirati v zvezi z nedavno predstavo Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru.

Na prvem mestu moramo omeniti dejstvo, ki stoji sicer zunaj ožjega območja zgoraj zarisanega hamletovske problematike, ki pa je v taki ali drugačni obliki vendarle značilno za slovenske uprizoritvene zasnove tega Shakespeareovega dela. Na Slovenskem namreč spremlja Hamleta pečat neke posebne izjemnosti: Hamlet ni le dobra možnost za obisk gledališke predstave, ampak v njem zmerom že nekako vnaprej vidimo malone sakralno in praznično možnost, ki nas bo tako gledališko kot tudi historično konstituirala na nekem visokem nivoju, ki sicer pritiče samo izbranim in velikim ljudem. Zato najbrž ni naključje, da v Hamletovi usodi sami prepoznavamo svojo lastno resničnost na tisti posebni način, ki temu našemu prepoznavanju takorekoč vnaprej izroča znamenje izbranosti, veličine, bogatosti in tragične nerazumljenosti obenem. Najbrž ni potrebno posebej omenjati, da je naš pogled na tragedijo o Hamletu potemtakem izrazito čustveno ali kar narodnostno razburljivo po barvan in da lahko torej v pretežni meri temelji le na Hamletovem liku samem, pri tem pa se nam mora pogled na dramo kot celoto seveda neprestano razblinjati.

Zato po vsem videzu ne more biti naključje, da je tudi mariborski režiser Fran Žižek koncipiral predstavo malone izključno iz Hamletove figure in tej figuri ne samo podrejal, ampak tudi posebej prilagajal vse druge odnose v igri, tako da lahko mirno zapišemo, da je to bila predstava zaradi osrednje figure in da je na ta način Hamletova akcijska nezvezanost z ostalim dogajanjem igre postala seveda še intenzivnejša, uprizoritev pa se je na značilen način morala spremeniti v posebno obliko mono-gledališča. Morda je temu vzrok tudi métijska neizenačenost igravskega dela predstave, saj je z nekaj drobnimi izjemami komaj mogoče govoriti o igravskih prispevkih (Rozenkranc, Osrik, prvi grobar), hkrati pa ta nemožnost prav gotovo izvira tudi iz režiserjevega nezanimanja za dramske odnose, ki potekajo mimo Hamletovega lika, kar pa seveda spet pomeni, da za režiserja razen tega lika v dramo ni bilo nič privlačnega.

Tega spoznanja ne more zabrisati niti vizualno in mizanscensko čisti in do skrajnosti poenostavljen videz predstave: scenerija je sestavljena iz stopničaste prizorišča, ki napolnjuje ves odrski prostor; kostumografija kar se dá preprosta; igra (v načelu) brez patosa in mogočnih kretenj; močne dramaturške črte, ki so Shakespeareu pustile — z izjemo nekaj Hamletovih monologov — le preprosto fabulativno shemo, v skladu s tem je bila reducirana skoraj vsa komparzerija.

Ta malone popolna redukcija teatra je seveda imela za posledico celo vrsto problemov krog Hamleta samega. Režiser ga je koncipiral kot intelektualca, ki se ne more odločiti za akcijo, ker mu misel terja absolutnih razrešitev, ki še preostane, v edinem mogočem absolutnem dejanju — v samomoru, ki pa ga Shakespeare seveda ni mogel predpisati in ki ga onemogoča tudi celotna struktura vitalističnega sveta, v katerega je Hamlet postavljen. Zato je Stanko Potisk lahko igral Hamleta le s pretežno enoznačnimi melanholičnimi in filozofskimi toni, ki so se nekoliko razživele le takrat, ko je tekla beseda o načelnih vprašanjih (dialog z igravci o smislu gledališke umetnosti, razprava o ženski nezvestosti z Ofelijo itn.). Melanholijski in filozofski pa sta zvenela dovolj moralistično, saj se je ob njiu razkrival elsinorski dvor v malone pravilni hudobiji.

Na ta način je mariborska poenostavljena predstava seveda dosegla tudi spodnjo mejo Eliotovih ugotovitev ob Hamletu. Zato je o globljem pomenu te uprizoritve v pričujočem gledališkem kontekstu na Slovenskem težko govoriti, saj je očitno, da predstava ni presegla tiste vsebinske ravni, ki jo je pred leti npr. formirala Korunova koncepcija Kralja Leava ali Gombáčev režijski osnutek Viharja. Po vsem videzu pa so v tem dejstvu prisotne tudi objektivne meje današnje slovenske režijske zmogljivosti, zato je našo ugotovitev seveda potrebno razumeti v neposrednem in ne moralistično estetskem smislu te besede.

Andrej Inkret

* Opomba: Odlomke iz Hamleta navajamo v prevodu Otona Zupančiča, izdaja Mladinske knjige, Ljubljana 1956, zbirka »Kondor«, št. 5. Citati iz igre Troilus in Kressida, o kateri smo pisali v 21. številki »Tribuna«, pa so bili v prevodu Mateja Bora in iz izdaje Slovenske Maticice, Ljubljana 1965.

ŠE ENKRAT: KOMU ZVONI?

Vest je bila nenadna in nihče ni bil prav pripravljen nanjo. Ob takem dogodku se človeku utrga plaz misli in asociacij, na vse kar je preživel do zdaj, na vse kar živi in kar ima živeti. Predvsem pa ga postavi v položaj, ko se mora neusmiljeno soočiti z življenjem in s svojim lastnim položajem v svetu in to tukaj in zdaj. Smrt je dobila torej popolnoma drugo vsebino in smisel, afirmirala in potrdila je življenje. To je človeška usoda, ki se ji ni mogoče izogniti pa tudi nikakega smisla ne bi bilo, ko bi se ji bilo mogoče. V tistem trenutku pa nas vse skupaj neusmiljeno povezuje in brezpogojno veže na smrt človeka, ki smo ga dobro poznali bili njegovi prijatelji, ali kar je neprimerno več, njegovi sodelavci in sodelavci v življenju. Peter Baloh nam je bil mnogo več kot prijatelj, s katerimi smo imeli zasebne neobvezne stike, s katerim smo preživljali manjpomembne debaterske ure ob čaši piva ali kozarcu vina, kjer se običajno ustaviš in prekineš pri nas vse medsebojne vezi, čeprav so tudi te nepomembnosti. Če so bile vezi še dragocene, dragocene in vredne spomina. Bil je naš sodelavec, naš čigar delo in življenje smo bili usodno veženi, ne pa povsem kavarniški filozof ali debater. Njegova vrsta članov, satir, aforizmov, brez katerih že nekaj let ni izšla niti ena številka Tribune, nas je usodno vezala na ta čas in prostor, kjer živimo kot pa debatiranje in diskuteranje, ki smo ga bili in smo ga še vajeni, predvsem zaradi svoje lastne nemoči, oziroma da s tem pričrjemo svojo lastno nemoč. Njegovo pisanje nas je sprosti obvezovalo k dejanjem, ki jih pa veliko

krat žal ni in ni hotelo biti. Tukaj je bil tudi vzrok njegove velike stiske, njegove prizadetosti in tudi njegove brezkompromisnosti, ki je bila včasih nasilna, toda biti je morala, ker smo včasih celo hote pozabljali na to obvezo, ki nam jo je nalagalo njegovo delo.

Nikoli ni govoril o »velikih stvarih«, nikoli se ni napihoval in »čustvenjačil« ob tako imenovanih mogočnih in visokih ciljih in smislih te ali one vzvišene obrti (npr. umetnost), imeli so ga celo za posmehljivca, ki se je posmehoval vsemu mitu, ki jih je z vso vztrajnostjo gojil naš kulturnik v svojem umetniškem in zgodovinskem herbariju. Vztrajno in brezkompromisno je pisal v tem našem listu, pa tudi drugod (drugod so mu bili manj ali pa celo nič naklonjeni) o vsem, kar ga je v tem našem času resnično prizadevalo. Iz svojega repertoarja ni izpuštil niti najdramatičnejšega dogodka, ki pa mu je dal tisto dimenzijo, da je iz njega proserala naša usoda v tem našem času, razkrita, gola brez okrasov, brez napihanosti in brez filuzij ali lažnega grandioznega vizionarstva. To je bila tista dimenzija njegovega delovanja, ki je obrnil hrbet tradicionalnemu slovenskemu slogu, ko se je primerno in pomembno ubadati le z, ali grandioznimi idejami in vizijami, ali pa s tako imenovano vsakdanostjo in malim odveznim in odrešenim človekom, torej z našo zanikrnostjo. Pripadal je torej generaciji, ki je odlično začela uklinjati ta dualizem, zato pa mu tudi ni bilo posnito z rožami. Spominjam se na primer, kako je njegova »Nebeška reforma« zamajala potovala z redakcije na redakcijo, končno pa je le ugledala luč v Tribuni, ali pa kako so užaljeno utihnilo samozadovaljni in v višjih sferah prebivajoči literati, če je Peter na primer v družbi ali pa kjerkoli podvomil o njihovem božjem poslanstvu.

Kaj nam torej ostane po njegovem odhodu? Obveza, za katero pa ne vem, če jo bomo izpolnili, vse prevedel je v nas in okrog nas tistega, kar je Peter neusmiljeno in brezkompromisno razkrival. In še enkrat: Komu zvonil? Prav zagotovo nam!

Peter Božič

Bolniki so navni ljudje. Ko jih sprejmejo v bolnišnico, zmotno mislijo, da njihova bolezen zadostuje za videz idealnega bolnika. Domišljajo si, da bodo ležali v postelji in razkazovali svojo bolezen.

Vendar jim življenje v bolnišnici kmalu postavi svoje zahteve. Najprej jih prisili k potrpežljivosti. Če so sprejeti na oddelku, kjer službujejo na primer trije zdravniki, se naj kar pripravijo na zaslíševanje, ki se bo ponovilo trikrat dnevno. Najprej jih bo obiskal najmlajši zdravnik in do ponatankosti mu bodo zaupali znake svoje bolezni. Potem jih bo počastil s svojim obiskom zdravnik-namestnik, vodja oddelka. Tretjič bodo iste stvari pripovedovali še vodji oddelka na običajni jutranji viziti. To se lahko ponovi tri dni zapored. Bolj pismeni bodo naslednji dan prišli na misel, da bi opis svoje bolezni lepo napisali na polo papirja in jo prilepili na posteljo. Toda, ker bodo zmotno upali, da zaslíševanj ne bo več, bodo to misel opustili in tako bodo še tretjič nasedli.

Radovedni pa niso samo zdravniki. Svoje zahteve imajo tudi bolničarke in strežnice. Sestre so manj radovedne, ker lahko vse, kar jih zanima, zvedo, ko spremljajo zdravnika na viziti. Bolničark ne zanima toliko medicinska stran bolezni, ampak bolj anekdotične stvari. Na primer, kako ste krvaveži, in ali ste pri tem umazali rjuho ali ne.

Največji križ je vsekakor s strežnicami. Ker so latinščine toliko večše kot povprečen bolnik, se bodo s skupnimi močmi potrudile, da bi ugotovile, za kakšno bolezen gre. Pri tem je bolnikova pomoč več kot potrebna. Vendar so bolj neizprosne kot bolniki: zanima jih prav vse, tudi pacientova stara mama. Zdravstveni delavci bodo morali razmisliti, ali metoda zaslíševanja, kakršno uporabljajo strežnice, morda ni najprimernejša pri ugotavljanju diagnoze.

Zdravnike poklicna radovednost po nekaj dnevih mine, česar pa ni mogoče reči za bolničarke in strežnice. Idealen bolnik zato nikdar ne preneha sodelovati z njimi. Potruditi se moram, da jim povzročam čim manj dela, da jih prosi za čaj šele takrat, ko ima usta tako suha, kot jih ima izgubljen letalec v Sahari. Čim manj bo zahteval, tem bolj bo prijubljen. Ker se bo šele prikupiti bolničarkam in strežnicam, to vztrajal v postelji s krvavo posteljino teden dni, prav toliko časa bo uporabljal krvavo bri-

BONTON ZA IDEALNEGA BOLNIKA

sačo, dokler tega slučajno ne bodo opazili ali sestre ali zdravniki. Ob menjavanju perila se bo bolničarkam in strežnicam prijazno in smeje opravičeval, da jim povzroča tolikšno skrb, obenem pa bo pojasnil, da je zdravnik sam opazil umazano perilo in da nje-ga samega to sploh ni motilo. Pridobil si bo sloves potrpežljivega bolnika, in ko ga bo bolničarka z oddelka, kjer je preživel teden dni, izročala bolničarki z oddelka, kjer bo preživel naslednje tedne, ne bo pozabila povedati, da z njim ne bodo imeli st-nosti.

Zdaj si to sloves idealnega bolnika širil na drugem oddelku, kjer bolničarke in strežnice niso toliko zahtevne, pač pa pacienti. Ker ima oddelku manjše prostore in eno mizo, okrog katere se odvija družbeno življenje, se bo potrudil za priljubljenost med ostalimi pacienti. Z zanimanjem bo poslušal monologe o avstroogrski kolesarski četi na italijanski fronti, o žolčnih kamnih, o predvojnih javnih hišah v Sarajevu, o trebnjih, prenapoljenih s sečem, o idealnem verskem žitljenju podeželske mladine, o mirovanju obolelih za cerozo, o čiščenju zajčjih kletk, o nerednem iztrebljanju, o razposajenosti sodobne mladine, o delovanju srčne zaklopke, o kvačkanju, o transfuzijah pri umirajočih, o ananasih, ki ne rastejo pri nas, o elektriki, ki je veliko čudo, kaj šele televizija, o punktiranju grodnice in hrbtenice, o spovedovanju, o raku na maternici, o zdravnikih in prsatih sestrah, o prvih znakih sladkorne bolezni, o pridnem sinku, ki je v nemškem ujetništvu naredil tečaj za zobozdravnika, o operaciji ledvic, o jezuitih, ki so specializirani za pogovore s filozofsko usmerjenimi študenti, o infuziji in umetni hrani, o bogu in o medu in o črnem dalmatinskem vinu, ki redi kri. Monologe bo spremljal s prikimavanjem in

s stavki, kot so: bo že boljše; taka je božja volja; gospa, saj ste še mladi; naš oče, gospod, je dosti bolj vitalen kot gospod, ki leži na sosednji postelji; nič ne pomaga, taka je usoda; danes pa je z vašo mamo že mnogo boljše; ja, to je res hudič, toda kaj hočemo; to ste dobro povedali.

Vendar to to zadoščalo samo za pogovor v družabnem centru oddelka. Potrebne pa so še sposobnosti za življenje na hodniku in v sobi.

Idealni bolnik se ne bo nikdar preveč sprehajal po hodniku, ker bi ga utegnili proglasiti za simulant in čudili se bodo, zakaj ga zdravniki že niso poslali domov; tudi se ne bo zadrževal v kakšnem kotu, ker bo videti čudak; poizkušal bo poizvedovati, koliko cigaret na dan se spodobi za njegovo starost, sicer se bodo ostali bolniki zgražali, posebno še, ko bodo opazili, da mu celo starši prinašajo cigarete; bral bo samo en časopis dnevno — če jih bo bral več, ga bodo postrani gledali; pisma bo pisal na stranišču, kajti če jih bo pisal na hodniku, ga bodo straglasili za noro zaljubljenega.

Pozanimal se bo, ali se zdí ostalim bolnikom v njegovi sobi bolje, da namesto svinjskih reber in črne kruha, ki mu jih prinašajo domači, uživa bel kruh in meso iz zaseke. Če se ostali bolniki odločijo za zaadno možnost, bo naročil bel kruh in meso iz zaseke.

Če se bo v trenutku slabega počutja drznil poslati gospo, ki je trideset let starejša, po cigarete v bolniško prodajalno, se bo potrudil, da bo videz slabega počutja obdržal vse dni do gospejinega odhoda; v primeru, ko bi gospa opazila, da to zmore tudi sam, to neskončno užaljena.

Poizkušal bo izvedeti tudi za točno uro popoldanske vizite, ki jo bo dal najaviti s fanfarami. Tečaj bo odložil časopis, ki ga bere, prenehal bo jesti, če bo slučajno jedel, samo da ne bo zrušil harmonije, ki povezuje štiri bolnike in dežurnega zdravnika v času tridesetih sekund, kolikor običajno traja popoldanska vizita.

Ob upoštevanju vseh teh navodil si bo pridobil nesmrtno slavo in ob odhodu iz bolnišnice mu bodo zagotovili, da ga na oddelku ob morebitni vrnitvi čaka ob vsakem dnevnem in nočnem času že vnaprej pripravljena postelja.

vršilec dolžnosti pacienta
Peter Baloh

Komisija za telesno kulturo, izvenarmadno in tehnično vzgojo pri US v sodelovanju s komisijami na fakultetah in ZSOTK razpisuje plavalne tečaje, ki bodo na morju. Kraj bo določen naknadno.

1. Tečaji se bodo vrstili po naslednjem razporedu:

1. tečaj od 20.6. do 29.6.1967 kapaciteta 40 tečajnikov,

2. tečaj od 30.6. do 9.7.1967 kapaciteta 40 tečajnikov,

3. tečaj od 10.7. do 19.7.1967 kapaciteta 40 tečajnikov,

4. tečaj od 1.8. do 10.8.1967 kapaciteta 40 tečajnikov.

2. tečajji so namenjeni študentom, ki ne znajo plavati ali pa zelo slabo plavajo.

Za vse v tečaje prijavljene študente bo obvezno preverjanje znanja plavanja. To bo 6. junija ob 18. uri v bazenu visoke šole za telesno kulturo na Kodeljevem, razen za študente I. letnika medicinske fakultete, fakultete za strojništvo in FNT.

Prireditelj si pridržuje pravico naknadno odstraniti s tečaja vse, za katere sodi, da ne izpolnjujejo navedenih pogojev, prav tako pa tudi vse kršilce disciplin.

RAZPIS PLAVALNIH TEČAJEV ZA ŠTUDENTE LJUBLJANSKE UNIVERZE

3. V tečaje se lahko prijavijo vsi redni študenti fakultet.

4. Vsak študent se lahko prijavi samo v en tečaj.

5. V tečajih bo pouk plavanja po programu: dopoldne 3 ure, popoldne pa 2 uri pod vodstvom plavalnih strokovnjakov.

6. Vsak udeleženec tečaja bo moral prispevati za stroške za vožnjo in oskrbo v domu. Največji del stroškov bo poravnala komisija za telesno kulturo, izvenarmadno in tehnično vzgojo pri US univerze v Ljubljani, ki bo razpravljala tudi o višini deleža za vsakega študenta posebej. Pri tem bo upoštevala socialno stanje študentov.

7. Prijave prinesite referentu za telesno kulturo pri tajništvu univerze. (Prijavnice dobite pri vratarju univerze, Trg revolucije 11.)

Rok za prijavo je 3. junij 1967.

Studentje bomo morali vplačati svoj prispevek do 10. junija 1967.

Če se prijavljene iz opravičljivega razloga ne bo udeležil tečaja, mu bomo vplačani znesek vrnili, odtegnili pa mu bomo 1000 S din za stroške pri organizaciji tečaja. Prispevek bo prijavljene lahko dobil vsak dan od 1. do 10. oktobra 1967. Pismeno prijavo za povrnitev prispevka mora študent oddati najkasneje do 20. septembra 1967 v vložišču tajništva univerze v Ljubljani, Trg revolucije 11/II.

8. Seznane na tečaje sprejetih študentov in druge informacije bo komisija objavila kasneje.

9. Po objavi razporeda sprejetih tečajnikov v določene termine ne bo mogel nihče menjati termina brez soglasja prireditelja.

Vsaka zamenjava z drugim študentom ni dovoljena!

10. Vsa pojasnila lahko zainteresirani dobijo pri referentu za telesno kulturo pri tajništvu univerze v Ljubljani, Trg revolucije 11/II, soba št. 18.

Komisija za telesno kulturo, izvenarmadno in tehnično vzgojo pri univerzitetnem svetu

ČASOPISK

UVODNIK

Saj je zmerom tako: nikdar se ne ve, kdo piše parole, čeprav ima od tega vedno kdo finančno škodo.

ZUNANJA POLITIKA

Grčija je gnala škrbina na zemljevidu Evrope, ki zahteva takojšnje plombiranje.

Vietnamska vojna spominja na kriminalne romane v nadaljevanjih: vsakič je bolj nape-to in več mrtvih, konca pa noče biti nikoli.

NOTRANJA POLITIKA IN GOSPODARSTVO

»Veš, kdor prej pride, prej melje, zato sipko, se ne sili na družbene položaje.«

Tako pozno je prihajal v službo, da je vedno tvegalo, da bo tudi odšel z zamudo.

Večina ljudi, ki živi samo od pokojnine, si za kosilo privoščijo lahko samo predjed.

KULTURA

Je že tako, da so nam bolj kot moderna poezija simpatični moderni pesniki sami.

OGLAS

Zgubil sem denarnico s 50.000 SD. Poštene-ga najditelja prosim, da denar vrne, ker mi je drag spomin.

REKLAMA

Ce vam je zmanjkalo sode bikarbone, si preberite našo obširno reportažo o zakulisju jugoslovanskega nogometa.

LOKALNA KRONIKA

Ljubljanski grad je star, tako zelo star, da se že nihče več ne spomni, da ga sploh imamo. Naše mesto pa je dolgo, že tako zelo dolgo umazano, da se sploh nihče ne spominja več, kakšna je bila pravzaprav bela Ljubljana.

MED LJUDMI

Pri telefonu je najbolj čudno to, da napačno klicana številka ni nikoli zasedena.

Četvorčki niso noben poseben dosežek. Kvečjemu znak pomanjkanja originalnosti.

PA SE TO

Resnica je sicer gola, toda že davno je spremenila spol.

Mitja Jermol

LJUBEZEN IN LSD ZA SPREMEMBO SVETA

Smehljajo se in pravijo, da so nova rasa; da ne delajo zato, ker je škoda zapravljati čas. Hočejo od znotraj preobrniti svet, z ljubeznijo. In delajo, kar si mnogi žele: tisto, kar se jim ljubi. Ti so hipiji.

Lep primer njihovega življenja je njihov prvi »Občni zbor«, 18. januarja v San Franciscu, ki se ga je udeležilo deset tisoč dolgoletnih hipijev, oblečenih v kožuhe, in pokritih s svežimi rožami, amuleti in celo z indijanskimi bojnimi barvami. Mahali so z baklami in z abstraktnimi letaki in piskali in hupali na avtomobilske troblje. Pod toplim soncem se je zbrala vsa hipijevska hierarhija: prijatelj Boba Dylana, pesnik Allen Ginsberg, je poskušal voditi množico v petju svete Hare Krišna pesmi; Timothy Leary, direktor šole LSD je na množico naslovil prošnjo, da se »vključi, uglasti in izključi« in Pig-Pen, zelo znani organist, ki ga vsi poznajo po izredno pisanih srajcah, je razgibal množico s svojo interpretacijo ameriške narodne glasbe.

A včinoma se ni nihče veliko zmenil za take znamenitosti. V zabavni anarhiji — ni bilo ne priverjanja ne pretepanja — so se ljudje vrteli, smejali in ploskali in plesali ob zvokih ansamblov Hvaležni mrtveci in Podjetje za dobavo živnega srebra.

»Naš način je strogo laissez-faire« pravi voditelj Hvaležnih mrtvecev, ki ga imenujejo »Gospod potnika«, ker veliko potuje z LSD.

Ce ne drugega, je dokazal ta občni zbor, da postaja San Francisco središče hipijevstva. Hipije se vidi povsod, tudi pri nas. Hodijo po svetu, od Amsterdama tja do Afganistana. Redkokdaj so politično aktivni, žele postati umetniki, so vedno na tesnem z denarjem in odkritosrčno proti vsaki drugi obliki kulture, ki ni podobna njihovi. Četudi jih je malo, imajo po vsem svetu razpleteno mrežo somišljenikov.

A nikjer ne žive, kot pravijo sami, bolje in popolneje kot v San Franciscu. Nihče ne ve, koliko jih je. Po porabi LSD pa se da sklepati, da jih v Haight-Ashburyju živi vsaj pet tisoč, za konec tedna pa jih pride še kakih dvajset do trideset tisoč na obisk; a te lahko odštejemo, ker so v glavnem mladoletniki — hipiji so povprečno stari med dvajset in trideset — ki si žele za konec tedna malo spremembe.

V Haight-Ashbury so se priselili leta 1966 in imajo sedaj že celo lastno podjetje, s trgovinami, v katerih dobiš vse od Sartra do bušmanskih amuletov. Mirni srečni se sprehajajo po ulicah, če se jim zaohče spremembe, se vsedejo na vrh svetilke — vse spominja na miren, počasen cirkus, poln kavbojev, ljudi v škornjih ali brez njih, z indijanskimi

ponči in meksikanskimi preporgami na sebi, z vsem, kar je nenavadnega in vendar tepega.

Kako se preživljajo? Največ jih zaposluje ameriška PTT služba, in bradat poštar z značko miru na uniformi službeni je precej običajna slika v pošt-nih uradih San Francisca; drug-vir dohodka je prodaja mamil, navadno marijuane, LSD in sedaj še yellowmellowa, poleg tega tudi »vrzine« (methedrina), heroin puste hipiji pri miru. Včasih živi od tega za-služka cela skupina ljudi, kajti, kot sami pravijo, hi-piji žive v hordah — dvajset ljudi ali več v enem stanovanju. Nekateri dobivajo pomoč od doma. Na drugi strani precej zaslužijo kot umetniki, slikarji, plesalci in glasbeniki.

»Če imamo dovolj denarja za nekaj tednov, v primeru, da ne ustvarjamo kaj novega, nehamo de-lati,« pravi eden. »Ni to zato, ker smo leni, ampak zato, ker mislimo, da je življenje predragoceno, da bi ga zapravljali na tako bedast način. Mislimo, da je zapravljati življenje s ponavljanjem enih in istih stvari bogokletstvo nad življenjem; če pa živimo ve-selo in ustvarjalno življenje, smo blizu Bogu. Bog je izvor vsega in svet je ustvaril zase, če hočeš ti storiti kaj zase, se igraj. Igrati se, pomeni ustvarjati.«

Bolj navzoče obrnjeni hipiji so pristaši vere. Zanje je, čeprav negotova, vera vedno zelo blizu, ker po njihovem sloni na spoznanju s pomočjo LSD. Pravzaprav je vsak hipi že vzel LSD in imel vizijo. Vsekakor je dvomljivo, če ta vizija odkrije resnico in če ne pomeni le nove oblike srednjeveškega čarov-ništva, pri čemer fantazirajoči uživalec tvega težko psihozo.

A za hipija je potovanje z LSD mistično doži-vetje in ravno v tem se tudi ta družba loči od prej-snjih boemov. Beatniki petdesetih let iz njujorškega Green Vilagea so bile svetovljani in odprti ljudje. Hipiji iz Haight-Ashburyja so verni in eterični. V ne-katerih od njih je pognala mesijanska želja, preobra-ziti svet resnih ljudi — kar bo najbrž težko doseči, ker nekateri pač ne marajo mamil, ki bi zato bila potre-bna.

So seveda tudi slabe, ne samo lepe in dobre stvari. Če odštejemo tako uživanje mamil, ostane še vprašanje resnično obremenjenih ljudi, ki se pač ne lo-čijo od tistih, ki tako nenavadno življenje žive zaradi prepričanja, in mladoletnih ubežnikov, ki radi za-dejo med hipije. Ravno tako neprijeten je vtrajen antiintelektualizem hipijev. Njihova euforija je čisto kupljena za ceno intelektualnih in kritičnih zmožnosti. Hipijevo življenje je v resnici popolnoma brez napo-rov ali otipljivih ciljev, da čestoma tvega zelo dolgo-časno življenje; iz tega se potem rešuje z mamil in lahko se zgodi, da se bodo mlajši izmed njih naveličali peti »We are all insane« namesto »We shall overcome« in se bodo priključili tako imenovanim vresnim lju-dem; in če ne bodo, jim svetujem, da vzamejo s seboj tisto, kar je vredno občudovanja v življenju hipijev: spontanost, pravičnost in občutek za lepoto življenja.

S. V.

(glej časopis »PRAXIS« 1967 št. 1-2, stran 144)

Članek dr. Vojana Rusa, ki je bil priobčen v prvi številki letošnjega »Praxisa«, nam v dokaj koncizni obliki poda razvoj slovenske predvojne kot povojne filozofije. To je nedvomno eden prvih korakov k nadaljnim bolj kritičnim in objektivnejšim analizam razvoja naše filozofije.

V svojem članku, ki bi naj pomenil nekakšen povzetek le-tega, se bom ozko omejil na tisti del avtorjevega članka, kjer je podal povojni razvoj. (Glej str. 146-148). Moj namen ni oporekati avtorjevemu mnenju v celoti, da je: »U čitavom razdobju posle oslobo-djenja slovenačka filozofija zaostajala daleko iza dru-štvenih potreb,« temveč bi zastavil vprašanje po upra-vičenosti teze »da posle oslobodjenja nije došlo go-tovo ni do kakvog razvitka, nego čak i do nazado-vanja temeljnih filozofskih disciplin, iako su sa mar-sističkom filozofijom bile date povoljnije teoretske osnove. Ovo zaostajanje manifestovalo se kako u si-romašnoj proizvodnji filozofskih radova tako i u čin-jenici da za dvadeset godina posle oslobodjenja u Sloveniji nije bio oblikovan nikakav visokokvalifiko-van filozofski kadar.«

Zakaj je do tega nazadovanja prišlo, nam avtor članka navaja tudi vzroke: »osnovni uzrok je neshva-tanje čitavog društva a naročito odgovornih dru-štvenih organa«, čigar delovanje pa je v skrajni kon-sekvenci v soglasju s principi marksistične filozofije. Iz tega je razvidno, da so z marksistično filozofijo bile dane samo ustrezne teoretske osnove kot mož-nosti, ki pa so se izničile »ab ovak, vsled odsotnosti praktičnih pogojev za nadaljni njen razvoj. Nedvom-no, da ta eksteriorizacija teoretskih osnov kot možno-sti izven obsega prakse kot razvite možnosti, ni v so-glasju s principi marksistične filozofije, ki le-to tu-di konstituira kot višjo in bolj razvito od ostalih.«

»Usled svega toga ni sama marksistička filozofija nije napredovala od nivoa koji je postigla već pre rata, nego je posle oslobodjenja više puta poprimala dog-matske oblike.«

»Savim je razumljivo, da su u takvom praznom filozofskom prostoru živela dalje stara filozofska shva-tanja ili da su u njega prodirali noviji nemarksi-sistički filozofski pravci (koji pak v svojim osnovnim tačkama po pravilu niso značili ništa novo ni u odno-su na marksističku ni klasičnu dokantovsku evropsku filozofiju).«

Na tem mestu bi poudaril, da so avtorjevi izsled-ki o sodobnih evropskih filozofskih tokovih nekon-kretizirani, kar ob razvoju teh, otežkoča preciznejši vpogled in analizo razvoja naše filozofije. Objektivna in kritična analiza sodobne nemarksistične evrop-ske filozofije ni možna, v kolikor jo jemljejo kot ce-loto. Usled tega nujno zaidemo na metodo pisanja, ki nam ni tuja in na čigar pisanje je čas že zdavnaj odgovoril. O tem pričajo članki velikega števila ju-goslovanskih filozofov, ki nenehno zatrjujejo, da so-dobna nedogmatična in kritična marksistična misel ne more mimo teh tokov in njih akterjev, za katere pa ni značilna le »novost« z ozirom na dokantovsko fi-lozofijo, temveč tudi na tisto pasivno dremavost in do-gmatičnost marksistične misli. V kolikor smo iskreni in kritični, ne moremo mimo dejstva, da gre marsika-

O DOSEDANJEM IN BODOČEM RAZVOJU FILOZOFIJE

teremu teh nemarksističnih avtorjev zasluga, da so predramili marsikatero sladko zimsko spanje.

Podobna slika se nam kaže tudi glede slovenske fi-lozofije, ob kateri bi bila vsaka analiza nezadostna, v kolikor bi jo jemali kot celovito enoto. Krivični bi bili, ko bi spregledali dejstvo, da je bilo pri nas, ka-kor v ostalih republikah in celo sočasno, veliko mladih filozofov, ki so z lastnimi močmi prebujali omen-jeni dremež, toda žal je njihovo delovanje vsled nerazumevanja bilo močeno, kar opaža tudi avtor sam. Zasluga vseh teh in ostalih jugoslovanskih avtor-jev pa se danes kaže v tem, da je Jugoslavija, tako v praksi kot v teoriji, naredila vidne korake naprej in se osvobodila okostenelega dogmatizma, ki je prednjačil

dolgo časa v celotni povojni filozofiji. Strinjam se z avtorjevimi trditvami, katere je večkrat poudaril, da smo v odnosu do »stujega« večkrat naivno nekritični, vendar smo bili ravno tako dolga leta po vojni apri-ori odklonilno razpoloženi do vseh nemarksističnih avtorjev. Trenutno stanje v slovenski filozofiji pa je po mojem mnenju precej drugačno. Brez naštevavanja avtorjev in njihovih prispevkov, ker upam, da so le-ti javnosti znani, zadostuje, da pobrskamo po nekaterih revijah, ki rešujejo filozofsko problematiko in ugotov-ili bomo, da vsi dialogi z nemarksistično filozofijo le niso tako »površni« in »nekritično naivni«.

Tu pa lahko zastavimo vprašanje, ali je možno imenovati slovensko dilozofijo kot dogmatično v ce-loti in celotno delovanje vseh avtorjev. Mislim, da se osnovna pomanjkljivost avtorjevih zaključkov kaže v nekonkretizaciji, kar je razvidno tudi iz naslednjega odstavka: »Usled takve usmerenosti priličnog dela sa-vremenog slovenačkog filozofiranja (katerega dela?) ono je nesposobno da postane stvaralački činilac sa-vremenog društva. Takvo filozofiranje je nesposobno da humanistički, vrednostno-moralno oblikuje sa-vremenog čoveka i da se odupre pojavama vrednosnog razlaganja i dezorjentacije, koji se pojavljuju u okvi-ru još nedavno tako homogenog, svesnog humanistič-kog jedinstva slovenačkog naroda.«

»Takvo filozofiranje pokazalo se nesposobnim, da kultiviše tačnije više logičko i više dijalektičko mišljenje, da se odupre pojavama misaone površnosti i maglovitosti, jer je ono samo imalo dosta takvih osobina.«

Nedvomno, da je homogenost ter enotnost slo-venskega naroda eden osnovnih pogojev za njen na-daljni razvoj, vendar dvomim, da bi kakršnakoli pa-sivna enotnost in homogenost na teoretsko-filozofskem planu, pripomogla k nadaljnemu razvoju slovenske filozofije. Razvoj filozofije je možen le ob brezkom-promisnem boju mnenj, kjer ob vsakem še tako ko-čljivem problemu nastopa filozofska teorija in praksa sama sebi kot kriterij.

Vsled te nekonkretizacije in kljub avtorje-vevu: »Osečanju sopstvene čvrstine« (glej stran 154), lahko upravičeno zastavimo vprašanje: kdo je kompetenten, da bi sodil slovenski filozofiji, njeni dogmatičnosti ali nedogmatičnosti? Mislim, da je to zelo težak problem, ki ne bo rešen dokler ne bo-mo imeli pred seboj obsežno študijo, analizo razvoja idejnih tokov v slovenski predvojni kot povojni fi-lozofiji. Potreba po takšni študiji je očitna in nedvom-no, da bi koristila za nadaljno orijentacijo in razvoj.

Kot sem že na začetku poudaril, moj namen v tem članku ni bil ta, da bi oporekal avtorju v celoti, marveč, da bi pokazal na nekatere temeljne pomanj-kljivosti podobnih študij, ki se po mojem mnenju vselej kažejo v nekonkretizaciji in neprecizaciji. S tem člankom pa prav tako ne želim vzbuditi nikakr-šno žolčno plemiko, ki po mojem mnenju ne bi pri-pomogla pri iskanju resnice o slovenski filozofiji. Obratno, vsaka tolerantna, cum grano salis, kritična in objektivna pa. ...

Gajski Vladimir